

Značaj Zagrebačkog plesnog centra za kulturnu ponudu u Hrvatskoj

Bestić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:633777>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

NIKOLINA BESTIĆ

**ZNAČAJ
ZAGREBAČKOG
PLESNOG CENTRA ZA
KULTURNU PONUDU U
HRVATSKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2016.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

ZNAČAJ ZAGREBAČKOG PLESNOG CENTRA
ZA KULTURNU PONUDU U HRVATSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc.dr sc. Sanjin Dragojević

Studentica: Nikolina Bestić

Zagreb

Lipanj, 2016

Izjavljujem da sam diplomski rad Značaj Zagrebačkog plesnog centra za kulturnu ponudu u Hrvatskoj , koji sam predala na ocjenu mentoru doc.dr.sc. Sanjinu Dragojeviću , napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštovala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Nikolina Bestić

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI KONTEKST RADA.....	2
2.1. ODREĐENJE POJMA KULTURE.....	2
2.2. KULTURA KAO TURISTIČKA PONUDA.....	3
3. PLES U HRVATSKOJ I POVIJEST.....	6
4. SUVREMENI PLES I NJEGOV POLOŽAJ U DRUŠTVU.....	8
5. HRVATSKI INSTITUT ZA POKRET I PLES.....	10
5.1. TJEDAN SUVREMENOG PLESA.....	11
6. ZAGREBAČKI PLESNI CENTAR.....	13
6.1. OTVORENJE ZPC-a.....	13
6.2. ZNAČAJ ZPC-a.....	13
6.3. PROGRAMSKI IZVJEŠTAJ.....	14
6.4. REZIDENCIJE U ZPC-u.....	15
6.5. INTERIJER ZPC-a.....	16
6.6. MEĐUNARODNI RAD.....	17
7. PLESNA MREŽA REPUBLIKE HRVATSKE.....	18
8. METODOLOGIJA I ANALIZA ISTRAŽIVANJA.....	20
8.1. INTERVJU.....	20
8.2. WEB ANKETA.....	27
9. PROBLEMATIKA PLESA U HRVATSKOJ I ANALIZA ISTRAŽIVANJA.....	33
9.1. FINACIJSKI I POLITIČKI OKVIR.....	33
9.2. NEDOSTATAK „MORALNE“ PODRŠKE.....	35
9.3. MEDIJSKA ZASTUPLJENOST.....	36
9.4. PROSVJEDNA AKCIJA „AUTONOMIJA PLESU!“ ZA ZPC.....	37
9.5. POPRATNI PROBLEMI.....	42
10. ZAKLJUČAK.....	44
11. LITERATURA.....	45
12. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI.....	47

1. UVOD

U ovom radu bavit ćemo se kuturom, točnije jednom njezinom ustanovom za koju smatram da je iznimno bitna za razvoj kulturne ponude u Zagrebu, ali i Hrvatskoj općenito, a to je Zagrebački plesni centar. Ovaj predmet istraživanja izabran je iz razloga što Zagrebački plesni centar (u daljnjem tekstu ZPC) kao reprezentativna ustanova za suvremenu plesnu umjetnost, ali i ples općenito nema dovoljno podršku javnosti niti gradskih struktura te njegov značaj i vrijednost nije prepoznata u kontekstu kulturne ponude. Svrha i cilj ovog diplomskoga rada jest da na vjerodostojan i dokazima poduprt način pokuša objasniti i dokazati zašto je ZPC bitan za kulturnu ponudu u Hrvatskoj.

Ostala relevantna pitanja kojima ćemo se baviti u ovom radu jesu problematika plesa i plesne scene u Hrvatskoj, točnije društvene barijere na koje nailazi suvremeni ples kao vrsta umjetnosti. Spomenut ćemo najznačajnije udruge koje se bave promocijom plesa i umjetnika te objasniti njihove funkcije. Posebno ćemo istaknut Hrvatski institut za pokret i ples kao krovnu organizaciju koja rukovodi ZPC i unutar koje isti djeluje.

Obradit će se i Tjedan suvremenog plesa, međunarodni festival u Hrvatskoj s najduljom tradicijom te jedan od najvećih na ovim prostorima sa temom suvremenog plesa. Ovaj festival je višeslojno integriran u europske i svjetske tokove te bitno pridonosi prisutnosti hrvatskih plesnih umjetnika na međunarodnoj plesnoj sceni te time još više dobiva na značenju. Relevantna literatura korištena u ovom radu je časopis *Kretnje* u kojemu se u određenim brojevima obrađuje problematika ZPC-a, te određene bibliografske jedinice i članci koji su nam poslužili kako bi dali što vjernije razumijevanje samog značnje kulture i plesa, kako kroz povijest društva tako i u samoj njegovoj biti.

U sklopu ovoga teorijsko-empirijskog radu korištene su dvije metode istraživanja, metoda web ankete (on-line anketa) i metoda intervjua gdje su intervjuirane Mirna Žagar i Maja Đurinović čiji je rad i utjecaj bitan za bolje razumijevanje problematike kojom se bavimo ovdje te su dale vlastito viđenje na cijelu situaciju u kojoj se danas nalazi Zagrebački plesni centar i kultura općenito. Ova tema otvara još mnoga druga relevantna

pitanja vezano za način na koji mediji izvještavaju, odnosno ne izvještavaju dovoljno o djelatnostima ZPC-a, a također nema ni dovoljno potporu državnih institucija unatoč brojim ostvarenim rezultatima i suradnjom na europskim projektima.

2. TEORIJSKI KONTEKST RADA

2.1 Određenje pojma kulture

Definicija kulture i određenja kulture i njenih izvedenica ima mnogo. Kulturu moramo promatrati kao proces jer je ona dinamična pojava i podložna kontinuiranim promjenama.¹ Pojam kulture dolazi od (lat. Cultus, colera) koji označava gajenje i obrađivanje zemlje (cultus agri, agri-kultura). Kulturu možemo definirati kao društveno naslijeđe neke grupe ljudi, to jest naučeni obrasci mišljenja, osjećanja i djelovanja neke grupe ili zajednice. Tradicionalno antropološko shvaćanje kulture možemo objasniti „u smislu statičkog, nepromjenljivog, sveobuhvatnog entiteta, koji u potpunosti određuje neku zajednicu, uglavnom vezanu uz “vlastiti” teritorij.“ (Mesić, 2007:159).

²Klasičnu definiciju kulture, koja je još uvijek utjecajna, skovao je još 1871. britanski antropolog Edward B. Tylor (1973: 63). Za njega, “kultura ili civilizacija, uzeta u svom širokom etnografskom smislu, je složena cjelina koja uključuje znanje, vjerovanje, umjetnost, moral, zakone, običaje i sve druge sposobnosti i navike koje je čovjek stekao”. (Mesić, 2007:161).

Greg Richards, teoretičar kulturnog turizma kulturu definira kao „kompleksnu cjelinu koja se temelji na organizacijskom konceptu širokog spektra 'načina života'.“ (Richards, u Jelinčić, 2009: 27)

Iz navedenih područja kulture mi ćemo izdvojiti umjetnost, točnije plesnu umjetnost koja nam je od bitnog značaja za ovaj rad. Kultura kao društveni segment je izrazito široko područje djelovanja, a ono što određuje pojedinu prihvaćenost ili ne prihvaćenost određene kulture možemo sagledati i kroz poveznost društva i kulture.

Stav društva je ono što će bitno utjecati na implementiranje i prihvaćanje pojedinog kulturnog segmenta i njegovu poziciju u društvu. Kultura je sastavni dio svakog društva jer mu služi za vlastito predstavljanje i samoodređenje.

¹ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kultura>

² Znanstveni rad „Pojam kulture u raspravama o multikulturalizmu“, M. Mesić, NOVA CROATICA ,Zagreb, I (2007) 1

Ono na što ćemo se usredotočiti u ovom radu jest prikaz uloge i važnosti Zagrebačkog plesnog centra za kulturni razvoj i napredak plesne umjetnosti. Značajne osobe koje moramo istaknuti kada se radi o promociji plesa u Hrvatskoj su umjetnička ravnateljica Mirna Žagar te profesorica i publicistkinja Maja Đurinović koja aktivno piše članke i knjige gdje se bavi problematikom plesa u Hrvatskoj. Dotaknut ćemo se i relativno mladog područja plesne scene, a to je suvremeni ples koji polako nalazi svoje mjesto u društvu i postaje prihvaćen i ravnopravni član ostalim plesnim izričajima.

2.2. Kultura kao turistička ponuda

Turizam, kao jedna od glavnih gospodarskih grana Hrvatske dužna je i kulturu plesa i plesnih festivala promovirati kao dio svog identiteta s kojim može postati prepoznatljiva van granica kao i u samoj državi. Kultura plesa po svome određenju spada u kategoriju kulturnog turizma. Kulturni turizam u Hrvatskoj nema osobito začelje u znanstvenim istraživanjima pa je stoga teško točno odrediti što je zapravo kulturni turizam i čime se on bavi. „Ne postoji jedinstvena, specifična definicija kulturnog turizma jer stručnjaci koji se njime bave uzimaju u obzir ono što se zasniva na njihovu vlastitom proizvodu i resursima s kojima rade.“ (Jelinčić, 2009: 41)

Neki od prepoznatljivih problema u hrvatskome kulturnom turizmu su nepostojanje značajnih kulturnih statistika u Hrvatskoj, nepostojanje studija kulturnog menadžmenta, centraliziranost ili nedovoljna centraliziranost sektora kulture, nepostojanje prepoznatljivog kulturno-turističkog proizvoda, nedovoljno agresivan marketing te brojni drugi koje je u svojoj knjizi „Abeceda kulturnog turizma“ obradila Daniela Angelina Jelinčić.

Osim što, kao i svaki drugi privredni sektor, donosi određenu zaradu, kulturni turizam je bitan i zbog prodiranja u druge aspekte života kao što su psihološki, socijalni, ekološki i mnogi drugi. Kao što vidimo, jedinstvenost u definiranju kulturnog turizma ne postoji, ali ono što je zajedničko svima koji se njime bave jest „upoznavanje turista s onim što naš grad, regiju ili državu čini različitim i zanimljivim, bez obzira na to je li to umjetnost, kultura, povijest ili sve zajedno.“ (Jelinčić, 2009: 41-42)

Hrvatska kao jedna od turističkih središta Europe, a sve prepoznatljivija u svijetu dužna je današnjim suvremenim turistima osim Sunca, mora i obale ponuditi i kulturu. Kroz udruge, organizacije i institute koje vode obrazovani i kvalificirani ljudi na svojim radnim mjestim, a potpomognuto od strane državnih instucija i državnog proračuna.

Često se spominje potreba za nekom vrstom agencije³ koja bi bila nadležna koordinirati takve programe odnosno služiti kulturno-turističkim programima kao servis, od pomoći u traženju financijera do lobiranja i marketinga na svjetskoj sceni. Kako neke strane zemlje za tu svrhu imaju Ministarstva kulture i turizma, dakle institucije koja djeluje po intersektorskom principu, često se iskazuje potreba na hrvatskom terenu za nekom sličnom institucijom.

U kulturnu ponudu u Hrvatskoj se ne ulaže dovoljno i ne ulaže se mudro nego više onako kao da se odradi jer se mora. Kultura bi trebala biti povezana s turizmom jer spoj te dvije stavke otvara brojne mogućnosti za napredak i razvoj kulturne ponude, ali i umjetnosti. Kulturu danas možemo promatrati i kao komercijalni proizvod što se nudi turistima koji su konstantno u potrazim za nečim novim i drugačijim. Globalizacijski procesi i promjene životnog stila na turističkom tržištu bitno su utjecali i na promjene ponašanja turističkih potrošača.

Mjenjaju se njihovi ukusi i stavovi potrošača prema kvaliteti. Moderni turist je dobro informiran jer su mu informacije u dašnjem svijetu dostupne na svakom koraku. Za svoje novce želi dobiti najkvalitetniju ponudu, odnosno kulturni proizvod. Stoga više nije dovoljno ponuditi samo bogato kulturno naslijeđe, potrebno je to naslijeđe i kvalitetno marketinški predstaviti i uvjeriti ga da je upravo to ono što odgovara i udovoljava njihovim očekivanjima.

Time dolazimo do idućeg problema kada je u pitanju atraktivna i zanimljiva kulturna ponuda. Osim problema nedovoljnog ulaganja, moram spomenuti i problem nepostojanja prepoznatljivog kulturno-turističkog proizvoda kao i problem loše organizirane promidžbe. Ples možemo opisati kao neku vrstu kulturne atrakcije, stoga plesne festivale možemo promatrati kao kulturno-turistički proizvod koji za cilj ima promoviranje plesa,

³ <http://www.culturenet.hr/default.aspx?id=23210>

ali i privlačenje turističkih potrošača. Ti elementi turističke ponude često mogu biti presudni i imati odlučujući utjecaj na odabir destinacije putovanja.

Potrebna je veća inicijativa i interes državnih institucija kako bi se unaprijedio razvoj kulturnog turizma. “Kvalitetan i prepoznatljiv kulturno-turistički proizvod ima snagu privlačenja gospodarskih subjekata, koji mogu uložiti vlastita sredstva jer u njemu vide i svoju korist.“ (Jelinčić, 2009: 268-269)

Ekonomski aspekt kulturne ponude treba uzeti u obzir kada govorimo o prepoznatljivom kulturno-turističkom proizvodu. Kulturno naslijeđe povećava sveukupnu kvalitetu turističke ponude, ali ne smijemo zanemariti sve veću konkurenciju na turističkom tržištu koja je uvjetovala ⁴potrebu potrošački orijentiranog razmišljanja koje zahtjeva od menadžmenta kulturnih atrakcija da definira potrebe sa stajalištama samih turista, da odgovori na njihove zahtjeve, da razumije što oni očekuju od kulturnih atrakcija i da ta očekivanja ispune.

⁴ <http://www.kulturni-turizam.com/dwnld/kulturni%20resursi%20kao%20%C4%8Dinitelj.pdf>

3. PLES U HRVATSKOJ I POVIJEST

Ples u društvenoj kulturi postoji još od doba spiljskog čovjeka što crteži u špiljam vjerodostojno dokazuju. Ples možemo opisati kao ritmično kretanje tijela u skladu sa glazbom u određenom prostoru. Kroz ples se izražavaju emocije, ideje, oslobađa se energija i tijelo se kreće kako mu odgovara kako bi izrazio ono što želi. Ako se vratimo daleko u prošlost sjetit ćemo se da su motivi plesanja u početku najčešće bili svečani, liturgijski, obredni i slično.

Ples je uživanje u pokretu i trebao bi predstavljati iznošenje pozitivne energije, ali mogućnost izražavanja negativnih emocija je ono što čini kvalitetnog plesača kojeg publika prepoznaje. Ples je specifičan za svaku pojedinu kulturu i čini dio njene kulturne baštine. „U mnogih je naroda upravo ples izabran jednim od najvažnijih simbola nacionalnog i kulturnog identiteta, pa mnogi nacionalni pokreti svjesno oživljuju ili čak rekonstruiraju već zaboravljen plesove.“ (Sremac, 2010: 10)

O narodnim plesovima u Hrvata⁵ dosta je malo starijih dokumenata. Osim nadgrobnih spomenika, nešto fresaka i drugih likovnih ilustracija koje prikazuju ples, preostaje nesto arhivskih podataka koji najviše govore o utjecaju crkve ili civilnih vlasti na odvijanje plesnih zabava u našim krajevima. Fragmente plesnih običaja ili samo poneki detalj, naziv plesa na primjer, donose putopisci ili državni administratori koji izvještavaju o aktualnim zbivanjima s terena kojeg obilaze.

Folklor je odličan primjer „da su duhovni korijeni nacije skriveni u plesanju, sviranju i pjevanju seljaka, a na toj bi se osnovi onda stvarala "autentična" nacionalna umjetnost.“ (Sremac, 2010:11). Dvadeseto stoljeće dovodi nas do brojnih podataka koji su se dijelom sačuvali do današnjih dana. Osnivaju se smotre izvornog folklor, započinje znanstveni etnokoreološki rad.

U Zagrebu se formiraju centralna Smotra folklor i Institut za narodnu umjetnost (danas Zavod za istraživanje folklor). Sve više buja scenska primjena folklor. Uz brojne

⁵ Ivančan, I. (1988). NARODNA PLESNA KULTURA U HRVATA. *Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku, Special Issue(2)*, 107-107, <http://hrcak.srce.hr/53670>

amaterske ansamble formira se i profesionalni ansambl hrvatske "Lado". Oni prikazuju ljepote naše folklorne tradicije diljem svijeta.

Kultura plesa u Hrvatskoj medijski je malo zastupljena. Plesna umjetnost još uvijek ne dobiva pravi prostor u medijima. U našoj javnosti se to nikako ne prati niti se tome pridaje pozornost. Usporedimo samo koliko se medijske pozornosti daje nogometu ili našim nogometašima koji igraju za neki inozemni klub. Promjene trebaju krenuti od vrha, od organizacijskih struktura. Nedostatak kulturne politike, strategije i stava je ono što treba promjeniti.

Upravo zbog manjka pravog interesa i pristupa ples se teško uklapa u uobičajene medijske šprance te se čini kompliciran i teško shvatljiv. To dodatno otežava ionako već nezgodan položaj plesa u medijima i samo još više onemogućava da se privuče pozornost javnosti s nečim što nije tako komercijalno i spektakularno kao ostali sadržaja kojega svakodnevno pratimo u medijima.

Moderni ples u Hrvatskoj još pokušava pronaći svoje mjesto na kulturnom polju. Vrijednost koju ples ima za razvoj kulture i društva, kod nas nažalost još uvijek nije prepoznata. Ples u Hrvatskoj sveden je na *Ples sa zvijezadama* i tada mu je posvećena pažnja, iako ta pažnja nema za cilj promicanje kulture plesa, već isključivo promidžbu spomenute emisije i povećanje gledanosti. Popularne emisije poput *Supertalenta* nude priliku da moderne vrste plesa dođu do izražaja i dobiju svojih pet minuta slave, ali emisija tog tipa nisu od dugotrajnog roka trajanja. Dobivenih pet minuta slave brzo ode u zaborav, a pomaka u vidu kulturne promocije nema gotovo uopće.

Osim raznih televizijski emisija, moramo spomenuti i projekt Plesna mreža Hrvatske⁶ koja je dio opće strategije razvoja i distribucije plesne umjetnosti na nacionalnoj razini, a realizira se izvedbama selektiranih predstava u hrvatskim nacionalnim kazalištima, nacionalnim festivalima, gradskim kazalištima i drugim institucijama i organizacijama koje se bave izvedbenom djelatnošću. Potporom Udruzi plesnih umjetnika Hrvatske, koja je trenutačno nositelj projekta Plesna mreža Hrvatske, Ministarstvo kulture cjelokupnoj plesnoj produkciji na području Republike Hrvatske želi pomoći u razvoju postprodukcije

⁶ <http://plesnamreza.hr>

⁶ <http://plesnamreza.hr/o-projektu/>

i kontinuirane javne prezentacije⁷. PMH trenutačno provodi stručni tim Rajko Pavlić, Iva Nerina Sibila, Branko Banković i Jelena Mihelčić.

4. SUVREMENI PLES I NJEGOV POLOŽAJ U DRŠTVU

Suvremeni se ples, kao umjetnost, temelji na odbacivanju klasičnog, a jedna od karakteristika mu je odbacivanju baletne forme i plesnih papučica. Isadora Duncan, začetnica suvremenog plesa, zahtjevala je zaobilazak forme i individualan plesni pristup izražen kroz improvizaciju.

Suvremeni ples polako, ali sigurno nalazi svoje mjesto pod suncem na kuturnoj sceni. Iako u svojim počecima nije imao podršku publike, smatram da je to najviše zbog neznanja o tome što suvremeni ples zapravo jest, situacija se danas mijenja na bolje. Kao i ostale suvremene umjetnosti, niti suvremeni ples nema ogromnu publiku, ali ima publiku.

„Rezimirajući sve što smo vidjeli treba konstatirati da se danas više ne smije negirati postojanje jedne umjetničke grane plesa koja okuplja veliki dio omladine već joj treba stvoriti uvjete normalnog razvoja putem profesionalnih škola, od kojih se mnoge zatvaraju kao kule bjelokosne i uzgajaju samo klasičan balet. Naše umjetničko školstvo treba isto tako da krene ukorak s vremenom i otvori svoja vrata ne samo potencijalnim „labudicama“ već i plesačicama i plesačima suvremenih smjerova, jer plesna umjetnost kao i svaka druga ide ukorak s vremenom, a vrijeme znade katkada i pregatiti.“ (Bezjak, 2011: 48)

„Sama biografija ⁸Isadore Duncan, velike plesačice iz prve polovice 20. stoljeća koja je zauvijek promijenila odnos publike prema baletu, ispunjena je njenom obnaženosti i prosovjetskim plesnim projektima, slobodnim odnosom prema ljubavi, sklonosti prema nekonvencionalnom oblačenju te krajnje neuobičajenim životnim stilom koji je šokirao publiku toga doba.“

Najznačajnije ime za suvremeni ples u Hrvatskoj je ime Ane Maletić. Ana Maletić jedan je od pionira suvremenog plesa u Hrvatskoj i nesumnjivo je baš njeno djelo, znanje, upornost bavljenja umjetnošću pokreta, obilježilo našu kulturnu povijest i usmjerilo razvoj suvremenog plesa prvenstveno u Zagrebu, a potom u Hrvatskoj i u ovoj regiji.

⁷

⁸ <http://www.ziher.hr/kratka-povijest-suvremenog-plesa-i-njegovog-nastanka/>

Iznimna zasluge Ani Maletić pripadaju i na području obrazovanja. Plesna škola koja nosi njezino ime Škola suvremenog plesa Ane Maletić osnovana je 1954. godine na europskoj tradiciji modernog plesa i danas obrazuje plesače te djeluje na njih pedagoški i koreografski. Suvremeni ples mora pronaći svoje mjesto u društvu. Mora se više boriti kako bi se istaknuo u moru drugih plesova jer je slabo zastupljen u medijima.

„Upravo u vrijeme kada se ples agresivno nameće na raznim područjima ljudskog života bilo kao običaj, zabava ili kao scenski čin- svojim koketiranjem s najprimitivnijim oblicima zabavljanja i svojom pretenzijom za uzvišenim mjestom među umjetnostima, valjalo bi napokon razriješiti neke dileme oko njega i dati mu mjesto koje mu pripada.“ (Tuga Tarle: Plesne kritike, 2009:58)

Većini ljudi je teško shvatiti što je zapravo suvremeni ples i čime se on bavi. Ali smtram da za njegovo razumijevanje nije potrebna određena definicija jer je on u svojoj biti izrazito slobodan plesni stil i omogućuje plesaču da mu se u potpunosti prepusti.

„Suvremeni ples u većini slučajeva problematizira teme iz života. Otkriva plesača u njegovu nastojanju da izgradi vlastiti balans, dakle razotkriva njegove napore – ne uljepšava njegovu situaciju, ukazuje na njegovu borbu da opstane na putu vječnih padova i dizanja, osvjetljava ga u momentu njegova grča i u času opuštanja.“ (Tuga Tarle: Plesne kritike, 2009:60)

„Plesač sebe gradi iznutra, možemo reći iz duše, iz srca, i onda se prema vani razlijeva njegova energija. On buja iz čaše vlastitog tijela – tek onda se doista predaje plesu. Ako on toliko osvijesti svoju umjetničku situaciju, onda on vlada sobom – postaje kompletan. Postaje čovjekom neophodnim drugim ljudima, jer im on može pomoći u sličnom nastojanju da ovladaju sobom.“ (Tuga Tarle: Plesne kritike, 2009:62)

Ovo „otkriće“ modernog plesa da je bit plesa pokret pokazuje koliko je krhak odnos plesa prema onome što je njegov navodni razlog postojanja. John Martin u svom klasiku *The Modern Dance* govori o tom otkriću. Posljedice su također smjesta očite. Pokret je ono što plesu dopušta uzmak unutar zidova modernizma: „Ovakav početak (suvremenog plesa) bio je otkriće aktualne srži plesa, za koju se otkrilo da je pokret... S tim otkrićem ples je postao po prvi put nezavisna umjetnosti... posve samostalna...“ (Martin (1933) 1979: 6).

5. HRVATSKI INSTITUT ZA POKRET I PLES

⁹Hrvatski institut za pokret i ples neprofitna je organizacija u kulturi osnovana sa ciljem pružanja potpore i unapređivanja uvjeta rada za dinamičniji razvoj suvremenog plesa i kazališta pokreta u Hrvatskoj. Ova "kišobran" organizacija podupire nezavisne plesne projekte samostalnih umjetnika, organizira najveći festival suvremenog plesa u regiji (Tjedan suvremenog plesa), te uz jedinstvenu videoteku i info biblioteku služi kao informacijski punkt vezan uz razvoj plesne umjetnosti putem: foruma, projekata u području plesne edukacije (radionice), te razmjenom informacija sa sličnim organizacijama u svijetu.

HIPP djeluje kao udruga i podložan je zakonu o udrugama te kao takva svoje djelovanje ima utvrđeno statutom o udrugama.

Ciljevi djelovanja udruge prema članku 10. statuta HIPP-a su:

- *Svestrana aktivnost na promociji plesne umjetnosti, kazališta pokreta, mime, kazališta i drugih hibridnih formi kao i multimedije, plesnog usavršavanja,*
- *Promocija plesnih umjetnika i njihovih projekata, te projekata i umjetnika drugih, plesu pridruženih disciplina,*
- *Okupljanje plesača, koreografa, pedagoga, kritičara, teoretičara, učenika i studenata, kao i zaljubljenika u ples, zbog širenja vizije i interesa suvremenog plesa i umjetnosti pokreta u Hrvatskoj ali i šire,*
- *Ponuditi neformalne oblike, kontinuirane, cjeloživotne edukacije i usavršavanja za profesionalne plesne djelatnike u okviru područja teorije i prakse plesne umjetnosti, ali i performativnih umjetnosti kao i u području tranzicije iz jedne discipline u drugu*

2015.g. HIPP je postao članom mreže European Dance House Network. To je sustav plesnih organizacija koji se proteže diljem Europske Unije i dijeli zajednički interes

⁹ <http://www.danceincroatia.com/o-hippu>

razvijanja plesne umjetnosti van granica. Cilj im je osigurati održivu budućnost za plesni sektor i unaprijediti važnost različitosti plesa u društvu.

Zagrebački plesni centar postao je 27. član ove dinamične strukture koja podupire ples kao izrazito bitnu komponentu suvremene umjetnosti. Programski djelatnosti HIPP-a sastoji se od: Tjedna suvremenog plesa, Hrvatske koreografske platforme, publicistike, promidžbe, umrežavanja;

ZPC kao koreografsko plesni centar pruža potporu razvoju suvremenog plesa kroz ulaganja u koreografski razvoj a kroz rezidencijalni program i prostorno-tehničku potporu. EU programi i međunarodna suradnja doprinose promociji hrvatskog suvremenog plesa unutar međunarodnog konteksta.

Djelatnost Hrvatskog instituta za pokret i ples podupiru: Ministarstvo Kulture RH, Grad Zagreb – Ured za kulturu, obrazovanje i šport, strani centri za kulturu, građani kroz participaciju u raznolikoj programskoj ponudi Culture programme 2007 – 2013, fond za kulturu Europske Unije. Kao neprofitna organizacija u kulturi sav ostvareni prihod usmjerujemo prema održavanju i razvoju programa te daljnjoj potpori plesnim umjetnicima.

Aktivni projekti pod vodstvom HIPP-a su: Beyond Front@ - Bridging New Territories, Choreoam EU, SPAZIO - a European Network for Dance Creation, MAPAZ - Moving Academy for Performing Arts – Zagreb, Tjedan suvremenog plesa, Communicating Dance, Unlimited Access, Putevi plesa, Migrant Bodies, Mixdoor.

5.1. Tjedan suvremenog plesa

Izuzetno bitna djelatnost kojom se bavi HIPP je međunarodni festival suvremenog plesa (**TJEDAN SUVREMENOG PLESA**). Festival djeluje kao kao mjesto okupljanja umjetnika iz cijeloga svijeta, središte je susreta plesnih profesionalaca gdje razmjenju ideje i informacije. Festival ima najdulju tradiciju djelovanja u Hrvatskoj i jedan je od najvećih festivala u regiji s temom suvremenog plesa.

Glavna odgovorna i zaslužna za osnivanje Festivala suvremenog plesa je Mirna Žagar. Osnovala ga je 1982. godine, a tijekom dvadesetak godina postojanja predstavio je par stotina međunarodno afirmiranih umjetnika iz cijeloga svijeta. Festival je integriran u vodeće europske i svjetske plesne strukture te je prepoznata njegova vrijednost i značaj.

Unutar 30 godina postojanja festival je predstavio preko 700 svjetskih plesnih skupina te se danas ubraja u najveće festivale suvremenog plesa u Europi. Važno je naglasiti da festival bitno pridonosi prisutnosti i prepoznatljivosti hrvatskih plesnih umjetnika na međunarodnoj plesnoj sceni.

Ove godine održan je 33. Tjedan suvremenog plesa. Festival je je u Zagrebu od 27. svibnja do 4. lipnja. Središnja lokacija festivala bila je ZPC. Ostale lokacije na kojima se održava festival bile su su Zagrebačko kazalište mladih, DK Gavella, Tvornica kulture te Studentski centar. Ovogodišnji festival nastavio se na temu migracija te pitanja identiteta i pripadanja. .

Među brojnim svjetski poznatim autorima koje je Festival predstavio ubrajaju se: Susan Linke, Josef Nadj, Wayne MacGregor, Trisha Brown, Thomas Hauert, Vera Mantero, Gilles Jobin, kao i skupine poput Batsheva Dance Company, Nederlands Dans Teater, Sankai Juk. Festival je glavna okosnica djelovanja Instituta, ali ne smijemo zanemariti i značajnu aktivnost u području promocije, informacije, diseminacije, te edukacije podupirući tako integraciju hrvatske plesne scene u međunarodni kontekst.

6. ZAGREBAČKI PLESNI CENTAR

6.1. Otvorenje ZPC-a

Zagrebački plesni centar otvorio je svoja vrata 26. listopada 2009.godine. Prostor u Ilici 10 preuzeto je iz starog zagrebačkog kina Lika, a za prepoznatljivi i zanimljiv izgled zaslužan je arhitekstonski studio 3LHD. Krovna organizacija koja upravlja prostorom ZPC-a je Hrvatski institut za pokret i ples, ujedno i vodeća organizacija koja stoji iza najvećeg plesnog festivala u Hrvatskoj, Tjedna suvremenog plesa. ZPC je prvi namjenski objekt koji je u Hrvatskoj izgrađen za potrebe plesa.

ZPC osmišljen je kao središnja kuća hrvatskog suvremenog plesa i veliki korak prema potpunom institucionalnom priznanju ove umjetnosti u kojoj Hrvatska ima više razloga za ponos nego u dobrom dijelu ostatka umjetničke proizvodnje.

6.2. Značaj ZPC-a

Zagrebački plesni centar je koreografski-plesni centar kojemu je cilj promicanje plesne scene i umjetnika kroz razne radionice, predstave i događanja. Njegova važnost leži u činjenici da potiče kulturni i umjetnički razvoj kako profesionalnih plesača tako i šire javnosti te omogućuje razvoj suvremenog plesa na ovim prostorima. Upoznavanje publike sa plesom, ali i kulturom općenito je od iznimnog značaja, osobito u današnje vrijeme kada je plesna scena zanemarena u kontekstu medija i njihovog izvještavanja o istome.

Možemo reći da je ZPC svojevrsna kulturna spona između umjetnika i gledatelja. Javnost ima mogućnost educirati se o suvremenom plesu, ali i sudjelovati na nekoj od brojnih radionica koje se odvijaju u prostorijama ZPC-a.

Plesni centar je pokrenut sa ciljem i vizijom da se stvore temelji za bolje uvjete rada plesne scene te da se počne sa sustavnom izgradnjom infrastrukture povezujući postojeće resurse i nove. On je baza i temelj za ono što tek treba izgraditi i usaditi u društvenu

zajednicu. Postojanje ovakvih organizacija i programa svugdje u svijetu fokusira pažnju javnosti na pozitivne aspekte plesne umjetnosti.

U prilog važnosti ZPC-a za hrvatsku plesnu scenu ide i činjenica o brojnim europskim projektima u kojima kontinuirano sudjeluju od 2009. godine. Mirna Žagar ističe da je ZPC svake godine uključen u razradu barem 6 velikih projekata, a upite da se uključe u dodatne projekte daleko nadilaze njihove mogućnosti. Osim radionica i edukacija koje su otvorene za sve posjetitelje ZPC-a, bitno je istaknuti još jedan segment rada koji se nudi u ovoj značajnoj plesnoj ustanovi, a to su rezidencije

6.3. Programski izvještaji

U programskom izvještaju ZPC-a za 2015. godinu vidljiv je pregled svih događanja. Navest ćemo samo neke od njih kako bi prikazali obujam rada ZPC-a.. U programskom izvještaju ZPC-a za prošlu godinu vidljivi je popis i ukupni broj odigranih predstava, odrađenih rezidencija, ukupan broj događanja itd.

Premijera je bilo 36, a od toga je čak ukupno 71 izvedbi premijernih naslova.

Sveukupno izvedenih predstava je bilo 93, ali nije uračunat 32. Tjedan suvremenog plesa s 21 izvedbom u Zagrebačkom plesnom centru te nije uračunat 48. PiF s 4 izvedbe u Zagrebačkom plesnom centru.

Ukupan broj raznih događanja i manifestacija je 39.

Pod rezidencije u 2015. godini spadaju umjetnici koji su realizirali programe uz tehničku, prostornu i produkcijsku potporu kroz rezidencijalni program Zagrebačkog plesnog centra. Ukupno je bilo 10 rezidencija.

- Marjana Krajač;
- Matija Ferlin/Ame Henderson;
- Maša Kolar;
- Jasna Vinovrški;
- Maja Drobac/Vesna Mačković;
- Željka Sančanin;
- Molly Fletcher Lynch;
- Aleksandra Mišić;

- Nikolina Komljenović;
- Irma Omerzo.

Ukupan broj umjetnika/ grupa/ ansambala je 42.

Popis radionica, festivala i produkcija je poveći te sam stoga navele samo one za koje smatram da su najbitniji.

- PRIKZ RADIONICA, FESTIVALA I PRODUKCIJA
 - Redovni edukativni programi za građanstvo i profesionalce (svakodnevno);
 - Intenzivne radionice plesa za građanstvo i profesionalce (razne, povremeno);
 - Fundraising događanje/radionice Andrea Solomun;
 - Radionica Iskustvene Anatomije;
 - Časopis Kretanja promocija;
 - Muzički Biennale Zagreb;
 - Školski laboratorij British Council;
 - Radionica/prezentacija projekta Dance Your Way EU;
 - Međunarodni dan plesa;
 - Godišnji ispiti škole suvremenog plesa Ana Maletić;
 - Produkcija edukativnih programa ZPC (ljetna);
 - IFCC/Sudnji Dan 2015.;
 - 32. Tjedan suvremenog plesa;
 - Gostovanje EU projekta Migrant Bodies;
 - Gostovanje EU projekta Communicating Dance;
 - 49. Smotra folklor;
 - Ljetni baletni seminar;
 - 48. međunarodni festival kazališta lutaka - PiF;
 - Projekt Inkluzivna scena (IMRC);
 - 9. godišnja strukovna nagrada suvremenog plesa;
 - 10. Modni ormar;
 - 13. Zagreb film festival (ZFF);
 - Audicija za Program trajnog profesionalnog usavršavanja (Thierry Smits);
 - Ne-plesne radionice za plesne umjetnike (serija događanja);
 - Produkcija edukativnog programa ZPC (zimski)

6.4. Rezidencije u ZPC-u

Rezidencije ZPC-a možemo definirati kao programe umjetničkih rezidenacija koji umjetnicima omogućavaju da se neometano posvete svome istraživanju ili realizaciji specifične ideje.

Rezidencijalni programi ¹⁰omogućuju umjetnicima da se posvete svom procesu zahvaljujući povoljnim uvjetima koje umjetnik inače ne bi imao na raspolaganju (ili barem ne u navedenom obimu, obliku). Najveći broj rezidencijalnih programa namjenjen je pojedincima iako, naravno, ima i izuzetaka.

Svaka rezidencija je specifična za sebe. Bilo koji plesni centar diljem svijeta nudi rezidencijalne programe koji su odraz socio-ekonomskih prilika, lokacije, profila organizacije koja nudi rezidenciju itd,a također se razlikuju i po resursima koje nude umjetniku. Resursi mogu bit u vidu financija, mogućnosti smještaja ili čak u obliku mentorstva.

Ono što je bitno kada se umjetnik prijavljuje za rezidenciju bilo gdje u svijetu jest nit vodilja, odnosno glavna ideja projekta i mogućnost njezine izvedbe. Pod time se podrazumijeva da umjetnik mora znati koje su mu potrebe projekta, kakva iščekivanja treba ispunit, da li se njegov interes i interes onoga koji mu pruža rezidenciju poklapaju. Drugim riječima, bitan je i ekonomski aspekt, a to je da se potražnja i ponuda nadopunjuju.

6.5. Interijer ZPC-a

Zagrebački plesni centar sastoji se od tri studija: veliki crna dvorana, sivi studio i bijeli studio. Jedan od studija je *fleksibilan ¹¹sa 140 mjesta te opremljen za potrebe izvedbi plesnih predstava manjeg obima; posjeduje krovnu ljetnu terasu pogodnu za razne programe; infoteku; sobu za sastanke. Nusprostori se sastoje od garderoba opremljenih tuševima. Vrt koji gleda na Gornji Grad, ljeti predstavlja oazu mira u središtu grada“.* U početku gradnje ZPC-a plan je bio da postoje samo dva studija, ali uzimajući u obzir potrebe umjetnika, ali i građana odluka je promijenjena.

ZPC svojim korisnicima osigurava i potpunu tehničku opremu koja je potreba za realizaciju određenog projekta. Na raspolaganju imaju video opremu, opremu za zvuk i svjetlo te opremu za video projekcije.

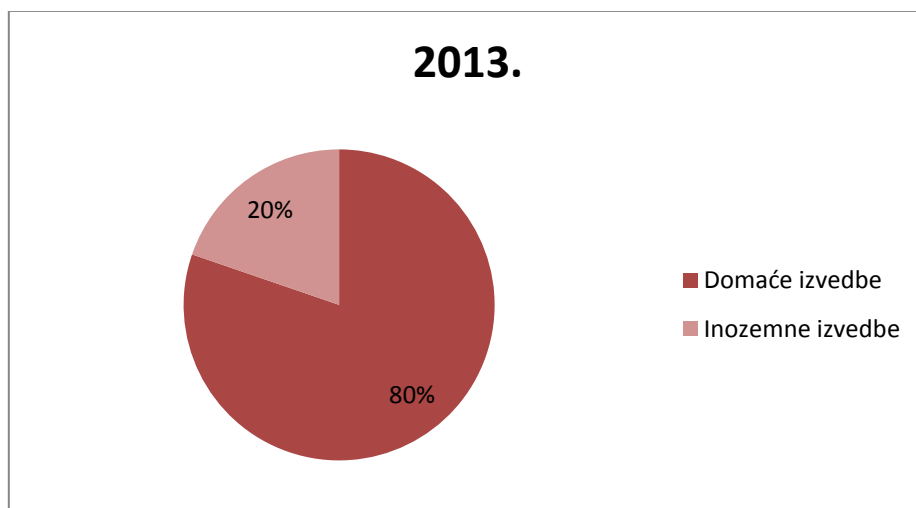
¹⁰ <http://www.plesnicentar.info/hr/rezidencije/o-rezidencijama>

¹¹ <http://www.plesnicentar.info/hr/o-nama>

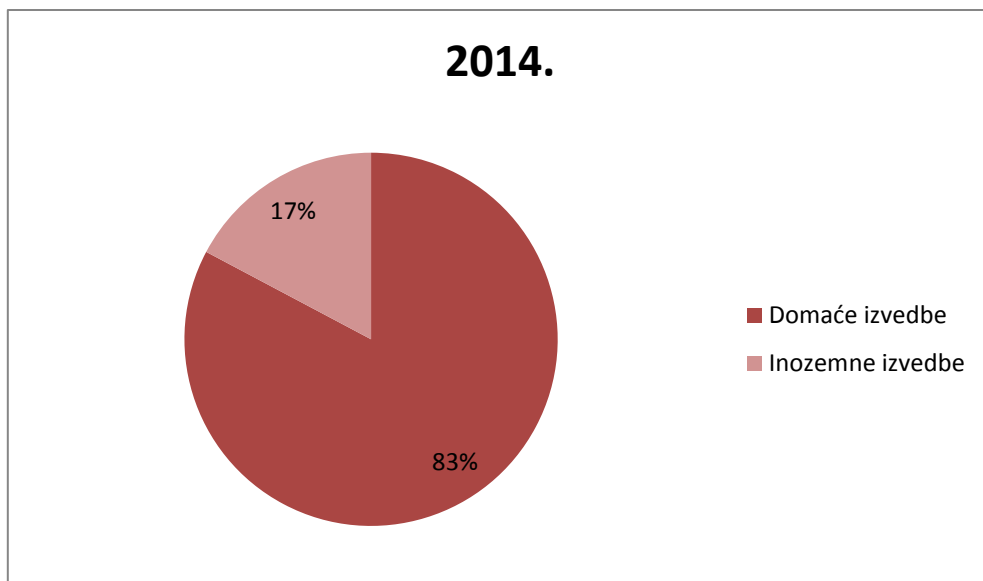
6.6. Međunarodni rad

Kako je Hrvatska 2013. godine već bila pri kraju sa predpristupnim pregovorima za ulazak u Europsku uniju, polako se probijala i na inozemna vrata kroz kulturu i ples. Tako vidimo malo, ali značajno povećanje međunarodne suradnje prvenstveno s Europom, u kojoj se Hrvatska probija. U prilog tome ide i činjenica povećanja inozemnih izvedbi u ZPC-u u zadnje dvije godine.

Sustavni prikaz vidljiv je u Grafikonima 1. i 2.

Grafikon 1- Izvor arhiva ZPC-a

Grafikon 2- Arhiva ZPC-

7.PLESNA MREŽA REPUBLIKE HRVATSKE

Projekt Plesna mreža Hrvatske¹² potaknut je činjenicom da je izvaninstitucionalna plesna produkcija, zbog nedostatka strukture koja bi osigurala izvedbe mimo premijernih izvedbi i gostovanja po manjim specijaliziranim plesnim festivalima, teško dostupna široj publici. Plesna mreža Hrvatske želi osigurati mjesto plesnim predstavama na velikim pozornicama kazališnih kuća i festivala te recipročno obogatiti njihove repertoare inovativnim sadržajima.

Ovaj projekt dio je opće strategije razvoja i distribucije plesne umjetnosti na nacionalnoj razini. Od 2015, godine projekt se realizira izvedbama selektiranih predstava u hrvatskim nacionalnim kazalištima HNK Rijeka, HNK Varaždin, HNK Split, HNK Osijek, na nacionalnim festivalima Splitsko ljeto, Dubrovačke ljetne igre, kroz Hrvatski sabor kulture.

Potporom Udruzi plesnih umjetnika Hrvatske, koja je trenutačno nositelj projekta Plesna mreža Hrvatske, Ministarstvo kulture cjelokupnoj plesnoj produkciji na području Republike Hrvatske želi pomoći u razvoju postprodukcije i kontinuirane javne

¹² <http://plesnamreza.hr/o-projektu/>

prezentacije. PMH trenutačno provodi stručni tim Rajko Pavlić, Iva Nerina Sibila, Branko Banković i Jelena Mihelčić.

¹³Ciljevi i djelatnosti Udruge plesnih umjetnika:

Članak 6.

Ciljevi Udruge su: ostvarivanje, unaprijeđivanje i zaštita zjedničkih interesa članova Udruge, strukovno usavršavanje članova Udruge, razvijanje plesne umjetnosti, njegovanje postojećih i razvitak novih plesnih izraza.

Područje djelovanja sukladno ciljevima Udruge je kultura.

Članak 7.

Udruga obavlja sljedeće djelatnosti:

- okupljanje plesača, koreografa, pedagoga i drugih djelatnika vezanih za plesnu umjetnost,
- afirmacija, unapređivanje i promidžba plesne umjetnosti,
- priređivanje i organiziranje plesnih nastupa članova Udruge,
- briga o stručnom usavršavanju članova Udruge, o dobivanju i raspodjeli stipendija za članove i njihovim studijskim putovanjima u zemlji i inozemstvu,
- promicanje strukovnih interesa članova Udruge,
- briga za ostvarivanje prava na zdravstveno, mirovinsko i invalidsko osiguranje članova Udruge,
- zalaganje za angažiranje članova Udruge u plesnim ostvarenjima,
- organiziranje stručnih predavanja i seminara radi usavršavanja članova Udruge,
- davanje inicijative za osnivanje visokih učilišta za obrazovanje plesača, koreografa i pedagoga te novih profesionalnih plesnih grupa,
- izdavanje stručnih priručnika i promidžbenih materijala iz područja djelovanja Udruge.

¹³ <http://www.upuh.hr/statut.php>

8.METODOLOGIJA I ANALIZA ISTRAŽIVANJA

8.1. INTERVJU

U izradi diplomskog rada korištene su metode- intervju i anketa. Intervju sam upotrijebila kao kvalitativnu metodu jer sam ga provela kao neformalan intervju kroz šest pitanja poslanih emailom te isto tako odgovorenih. Mirna Žagar i Maja Đurinović su kroz pitanja odgovarale neformalno, bez sadržajnih, formalnih i psiholoških ograničenja te su tako omogućile da intervju bude izvor detaljnijih sadržajnih i empirijskih dobivenih podataka.

Iako ih je bilo nešto teže analizirati zbog većeg naslanjanja na osobnu percepciju dobila sam širi uvid u svijet Zagrebačkog plesnog centra. Oba intervju su prikazana u cijelosti, a dio odgovora koje sam dobila provlače se kroz rad kao citati kako bi potkrijepila obrađivanu temu.

Bitno je napisati par riječi o Mirni Žagar i Maji Đurinović i njihovom radu koji je prikaz njihova utjecaja na razvoj kulture plesa i pokušaji osvještavanja javnosti i državnih institucija o kulturi plesa i ZPC-a.

Mirna Žagar djeluje kao umjetnička producentica i direktorica, a njezina plesna karijera traje već više od 25 godina. Bila je aktivna plesačica na hrvatskoj plesnoj sceni više od

dva desetljeća, a nakon plesne karijere nastavila je djelovati na području plesne umjetnosti kao umjetniča direktorica ZPC-a. Glava je začetnica i osnivačica Tjedna suvremenog plesa koji je osnovala još 1981. godine te time otvorila put prema Europi u kontekstu plesa. Inicijator je i internacionalnog projekta MAPA (Moving Academy for Performing Arts)¹⁴ koji je 1991. godine pokrenula u suradnji sa Ide van Heiningea.

Također je osnovala i Hrvatski institut za pokret i ples (HIPP) kao prvu ne-profitnu plesnu organizaciju na ovim prostorima. Njezin rad prepoznat je i izvan granica Lijepe naše čemu u prilog ide činjenica da je predstavila preko 500 internacionalnih umjetnika i kompanija i surađivala na nekoliko internacionalnih projekata u Europi i sjevernoj Americi. Nakon preseljenja u Vancouver 1995. gdje je radila kao menadžer za „Katherine Labelle Dance and Kinesis“ plesni centar, nakon tri godine postala je izvršni direktor navedenoga centra.

Prijepis intervjuja s Mirnom Žagar u cijelosti

1. Kako biste opisali položaj ZPC-a u medijima/društvu?

Mislim da dojam onih koji dolaze u ZPC kao publika je vrlo pozitivan, i u potpunosti drugačiji od onih koji ga koriste gdje je taj dojam promjenjiv ovisno da li su trenutni korisnici (onda je pozitivan) ili su bivši (kada je manje pozitivan), a u medijima se perpetuiraju problemi...mislim da je to odraz generalno našeg cinizma u društvu gdje se fokus usmjerava na ono što ne valja umjesto da se izazovi sagledaju iz perspektive što pružaju, koje se mogućnosti otvaraju, što je ostvareno i što je još potrebno da bude još bolje...

Uoči samog otvaranja ZPC-a stvorena je među malim brojem umjetnika vrlo negativna percepcija koja se onda unijela u to kako dokazati da to što se najavilo uoči otvaranja da se ostvaruje...Mijenjati percepcije, još k tome negativno, je gotovo suludi proces i zahtjeva enormne resurse... mi smo svojim radom, rezultatim uspjeli donekle i dobrim dijelom uspijevali mijenjati tu percepciju na bolje a onda smo se suočili s ovim napadima, bojkotom u medijima, te aktualnim reakcijama i procesima koji imaju za svrhu a) opravdati nečiju odluku koja u principu nije utemeljena na pravovaljanim informacijam, transparentnim procesima, analizi rezultata prema sukladnim infrastrukturama itd...b) da

¹⁴ http://www.thedancecentre.ca/mirna_zagar_executive_director

se uspije treba dezavuirati sve što je pozitivno c) afirmirati neku drugu struju i ambiciju a koja u suštini nekog organograma, misije, vizije se ne razlikuje od onoga što već postoji osim što sve to sprovodi jedna druga organizacija .. d) mijenjanje utjecaja.

2. Vaše viđenje značaja ZPC-a za plesnu(kulturnu) scenu u Hrvatskoj?

Ovaj je prostor pokrenut sa vizijom da se stvori temelj za bolje uvjete rada plesne scene, te da se počne sa sustavno izgradnjom infrastrukture povezujući postojeće resurse i one nove. Ovakve strukture i postojanje ovakih organizacija i programa svugdje u svijetu fokusiraju pažnju javnosti na pozitivne aspekte plesne umjetnosti. Problem kod nas je da se plesni umjetnici pozivaju na javnost i na vrijednost njihove umjetnosti u jednom širem kontekstu ali istovremeno teško nalaze načina da uspostave kontinuitet rada za razvoj publike za vlastiti rad, estetiku...već smatraju da je to nečiji tuđi posao ne vide da oni također u tome igraju veliku i važnu , možda najvažniju ulogu / oni kao umjetnici i njihov umjetnički rad...

Postojanje svega što se u ZPC utemeljilo, sprovodilo, dakle programi, način rada i umrežavanje HIPP-a udruge koja vodi ZPC sa svjetskim i europskim sustavima, je puno pridonio da se javni taj rad, rezultati, da se hrvatska zagrebačka plesna scena postavi čvrsto na kartu Europe. To je uradila udruga. Grad je financirao dio tih poslova a umjetnici su svojim radom opravdavali (ali na žalost ponekad i ne) ta povezivanja... Pitanje je zašto odnosno što su umjetnici koji su učestvovali u međunarodnim projektima, dakle imali su prilike upoznati organizatore, promotore, umjetnike...učinili da održe te kontakte, da se nastave nadovezati sa svojim projektima na postavljene temelje, te zašto u tome nisu uspjeli, ili smatraju da nisu uspjeli ili da ne uspijevaju (često puta se radi i o nerealnim očekivanjima...iza ovakvih ambicija stoji i mora postojati ogroman, kontinuirani rad ali na žalost nigdje ne postoji i obećani uspjeh).

3. Da li je javnost dovoljno upoznata sa radom ZPC-a i na koji način pokušavate javnosti priličiti svoj rad?

Vjerujem da nije, djelomice jer radimo sa vrlo ograničenim resursima ali i unutar toga unutar jednog šireg plesnog miljea (profesionalna je javnost upoznata sa ZPC-om i radom, da li i prepoznaje to je drugo pitanje). Javnost, šira ... tu smo dosta uradili

koristeći socijalne mreže i izravnim kontaktom, ali je dokazano, putem brojnih studija i diljem svijeta, da je usmena predaja kod razvoja publike za ples i uopće suvremeno kazalište još uvijek najjača alatka... a ovdje to izostaje jer umjetnici nerado pričaju o svome radu i teško se pristaju da o svome radu progovore jezikom koji je razumljiv nekome tko nije upoznat sa suvremenim plesom... ovo je problematika svugdje u svijetu. Ali kod nas se osjeća možda još više zbog toga što smo mala zajednica na dosta malom prostoru unutar koje se ovi procesi odvijaju, i gdje ples nema svoju autonomnu poziciju ni u načinu kako se prezentira u medijima, niti u strukturama koje financiraju ples... a postojanje specifičnih medija za ples (dva konkretno) usmjerena su opet prema plesnoj zajednici prvo, stručnoj javnosti drugo, a tek onda dalje...

4. Europski projekti i suradnje, koliko je ZPC prepoznat u Europi? (izdvojite par najbitnijih, ne morate sve spominjati)

Mi kontinuirano od 2009 ulazimo u EU projekte. HIPP koji je produkcijska organizacija za sve programe koji se odvijaju pa tako i one koji se realiziraju u zgradi ZPC-a vrlo visoko kotira među plesnim organizacijama, profesionalnim krugovima šireg europskog konteksta i mi smo svake godine uključeni u razradu barem 6 velikih projekata (te se nadamo da neće svi proći!) a upite da se uključimo daleko nadilazi naše mogućnosti. Da nismo relevantni, da se ne cijeni način našeg rada, da nismo prihvaćeni kao vjerodostojni, konzistentni i od povjerenja ne bi nam se obraćali. Tri su projekta koja su zbog postignutih rezultata ali i zbog specifičnosti tema prepoznati i čak preporučeni kao primjeri dobre prakse su:

Beyond Fronta / razvoj prekogranične publike i suradnje u području suvremenog plesa.

Migrant Bodies / projekt koji se temeljio na razmatranju fenomena migracija te koliko nas različitosti čine kao društvo bogatijim.

Unlimited Access- kojim se promovira inkluzivna praksa u performativnim umjetnostima, uvjeti prezentacije i razvoj publike za predstave, projekte izvedbene prakse s invalidnim osobama.. Tu su još brojni drugi ali ova tri bih izdvojila kao nešto što se

nastavlja nadamo se i ubuduće, koja su trajno aktualna i koja ostavljaju trag i u našim prostorima.

5. Smatrate li da dobivate dovoljnu potporu grada (financijsku i moralnu) za razvoj ZPC-a i plesne scene?

Mi djelujemo na način da dugoročno planiramo, i za to je potrebno znati pod kojim uvjetima radimo. Kultura se kod nas financira godišnje i to bez obzira na kojoj razini i to je velika rijetkost danas u svijetu i mi smo u međunarodnim projektima u koje ulazimo doista iznimka u tom pogledu.

Financijski se izazovu mogu prebroditi ako imate stabilne uvjete rada, ili barem naznaku i to konzistentnu uvjeta poslovanja. Kod nas to izostaje i taj faktor utječe na kvalitetu rada, na kvalitetu rezultata pa i uopće kontinuitet djelovanja.

Ne tužimo se na razinu financiranja kod nas, ona je takva kakva jest i mi dijelimo sudbinu brojnih drugih. Naravno da bi trebalo biti bolje. Nije. Na tome kao zajednica moramo raditi i pojedinačno. Neke su stvari u tom kontekstu izvan naše moći, na neke bi mogli zajedno sa drugima ali i pojedinačno možda naći snage da budemo aktivniji odnosno konzistentniji ali često odustajemo obeshrabreni. A na neke moramo raditi da se izmjene uvjeti kako bismo na utjecaje koji determiniraju uvjete rada i poziciju kulture, da to možemo mijenjati. Treba sveukupno mijenjati svijest među političarima, ili birati pametnije i obrazovanije ljude koji imaju šire svjetonazore, i svakako educirati i to kontinuirano birokraciju koja administrira i koja često političarima prezentira kako bi stvari trebale izgledati, jer ti su birokrati trajniji u sustavu od političara.

Ono što mogu utvrditi je da je izostala moralan podrška, ali ne samo meni, našoj organizaciji, općenito kulturi, a unutar svega toga veliko je i nadalje nerazumijevanja za strukturu koju smo odabrali da bismo kroz nju djelovali a potom općenito neshvaćanje konteksta u kojima se odvijaju ne samo EU projekti, već međunarodna suradnja danas, koje su potrebe struke itd.. a iz toga slijedi nepostojanje zdravih, solidnih, stimulativnih uvjeta za razvoj (bilo čega).

6. Što biste istaknuli kao najveći nedostatak kada je u pitanju zastupljenost ZPC-a u medijima?

Pristajanje novinara (pa i urednika) da se naglasak bilo kakvih izvještaja temelji na aferama, negativnoj percepciji, nedostatak općenito znatiželje pa i osjećaja odgovornosti njihovih uloga u održivosti i tzv. rubnih pojava u kulturi a u koje se suvremeni ples sve više gura posljednjih par godina, općenito sve što ima naznaku suvremenog.

Maja Đurinović počela je kao plesačica još od malih nogu. Završila je klasičnu gimnaziju, Školu za ritmiku i ples i studij Jugoslavenskih jezika i književnosti (sadašnja Kroatistika) na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Kao članica Komornog ansambla slobodnog plesa (KASP) Milane Broš i kasnije grupe Gesta nastupa u projektima i predstavama po Jugoslaviji, u Italiji, Austriji, Belgiji, Njemačkoj i Danskoj. Od šk. godine 1979/80. do 1995. zaposlena je u Školi za ritmiku i ples kao nastavnik plesnih predmeta, nakon čega u NS Dubrava osmišljava Plesnu scenu, dječju grupu koja njeguje ples kao estetski i scenski odgoj.

¹⁵Od 1990-ih se više bavi scenskim pokretom te kao koreograf surađuje na dramskim, lutkarskim i opernim predstavama u kazalištima u Zagrebu, Splitu, Puli, Virovitici, itd. Od jeseni 2007. predaje scenski pokret na odsjeku za glumu i lutkarstvo na Umjetničkoj akademiji u Osijeku, gdje je birana u zvanje izvanrednog profesora, i gdje sudjeluje kao mentor, autor ili suradnik za pokret u projektima Akademije.

Objavljuje tekstove pedagoške, kritičke, povijesne i opće plesno teorijske problematike; autorica knjiga iz područja povijesti hrvatskog plesa: Mercedes Goritz Pavelić, Mia Čorak Slavenska, Razvoj suvremenog plesa: Ana Maletić, životopis, te interaktivne muldimedijske prezentacije Kaspomanija Milane Broš. Članica uredništva časopisa za plesnu umjetnost Kretanja i urednica samostalne stranice plesnascena.hr.

Maja Đurinović prijepis intervjua u cjelosti

1. Kako biste opisali položaj ZPC-a u medijima/društvu?

Ruban kao što je i suvremena plesna umjetnost na rubu kulturnih zbivanja koja su na rubu društvenog interesa. ZPC je vezan uz nezavisnu suvremenu plesnu scenu koja po svojoj biti neugodna kao aktivistička, subverzivna, istraživačka, avangardna, „nepripitomljena“;

¹⁵ http://www.uaos.unios.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=217%3Adoc-maja-urinovi&catid=47%3Aarhiva&lang=hr

stalno nešto propituje, ne priznaje autoritete i hijerarhiju... I u tom smislu je nekima silno zanimljiva, a drugima odbojna, ako ne i „opasna“.

2. Vaše viđenje značaja ZPC-a za plesnu(kulturnu) scenu u Hrvatskoj?

ZPC je kao prvo važan kao mjesto okupljanja, informiranja i komunikacije različitih tipova korisnika: profesionalnih i neprofesionalnih plesača i izvedbenih umjetnika uopće, polaznika tečajeva, simpatizera, i tako dalje. Zatim je važan kao institucija (koja to zapravo nije nego je kroz ZPC u tom smislu djelovao HIPP) koja može davati rezidencije i ulaziti u međunarodne projekte i mreže i na taj način promovirati hrvatske umjetnike i scenu.

3. Da li je javnost dovoljno upoznata sa radom ZPC-a i općenito plesnom scenom u Hrvatskoj?

Nije. Plesna umjetnost još uvijek ne dobiva pravi prostor u medijima, možda je točnije reći – nema pravog interesa i pristupa, u uobičajene medijske *šprance* ples se teško uklapa i čini se kompliciran, autističan i anarhičan sa svojim postulatima introspekcije, improvizacije i sl. a i istina je da je teško privući pozornost javnosti s nečim tako „proleterskim“, nespektakularnim, nekomercijalnim. (Ipak Kolegica Vesna Mimica uistinu redovito prati premijerna događanja i gostovanja za vijesti iz kulture.)

4. Možete li usporediti plesnu scenu u Hrvatskoj i Europi, jesmo li prepoznati vani u pozitivnom kontekstu?

I da i ne. Mi smo oduvijek imali jake pojedince, koji nikad nisu iza sebe imali svoju zemlju, nego su pušteni da se snalaze i dokazuju, (a onda ih se možda i doma prizna. Ana Maletić je rekla da Hrvatska priznaje samo one umjetnike koji su izvan ili – ispod zemlje.) Ima puno plesnih umjetnika koji su studirali u inozemstvu i ostali međunarodno umreženi. Ima skupina i pojedinaca koji stalno gostuju i zapravo više nastupaju vani. U našoj javnosti se to nikako ne prati niti se tome pridaje pozornost. (Kao što se primjerice ponosno prati svaki nastup svakog hrvatskog nogometaša koji igra za inozemni klub.) Svakako imamo još puno organizacijskog posla, a najveći problem je kao i u ostalim segmentima, nedostatak kulturne politike, strategije i stava. Ma ima pomaka, ipak je otvoren Plesni odsjek na ADU (ali nema još MA program); krenuo je projekt „Plesne mreže“ pri Ministarstvu kulture; ali to je još uvijek prije „duboko oranje“ pojedinaca nego osviješteni stav viših instanci.

5. Smatrate li da se dovoljno ulaže u kulturnu ponudu u Hrvatskoj?

Ne. Odnosno ne ulaže se mudro, promišljeno, nego nekako stihijski, više onako kao da se odradi. Kultura bi trebala biti povezana s turizmom, ja tu vidim velike mogućnosti – i uvijek sam očajna kad vidim plesnu/baletnu predstavu tipa *Grk Zorba* za koju se u Splitu

na Prokurativama na svim jezicima svijeta tražila karta više – koja igra 2 ili 3 puta i gotovo! Plesači moraju plesati da bi bili bolji i razvijali se. (I u okviru suvremenog plesa postoje komunikativne, dobre *mainstream* predstave koje bi trebale puno više igrati.) A onda bi se imao novac za više plesača i uvjete rada, i za koreografske autoritete i umjetničke projekte.

Također u Europi postoji sistem rezidencija – skupine rade projekt u manjim sredinama gdje imaju uvjete za rad a za uzvrat vode satove i radionice za domaćine čime ujedno rade na senzibilizaciji društva. I tako dalje. Ali tu se vraćamo na pošlo pitanje i odgovor: nepostojanje kulturne politike i strategije, nego: taktika preživljavanja!

6. Što biste istaknuli kao najveći nedostatak kada je u pitanju plesna scena u Hrvatskoj?

Vjerojatno je najveći nedostatak što je u – Hrvatskoj, „Lijepoj našoj“ koja trenutno ima toliko toga temeljnog za riješiti. I to očito ne ide napreskok. Čini mi se da uspostavljanje jake, nacionalno prepoznatljive plesne scene (koja je nesumnjivo europska baština) pitanje uspostavljanja uvjerljive demokratske države .

8.2. WEB ANKETA

Kroz self reported survey u elektronskom obliku proveden u periodu od 31.05-15.06.2016 na dvjesto sudionika i deset pitanja sa unaprijed ponuđenim odgovorima, o problematici i stavovima ispitanih o Zagrebačkom plesnom centru. Web anketu ispunilo je 200 ispitanika. Ispitivanje je provedeno na uzorku od 192 ispitanika. Iz obrade je izuzeto 8 ispitanika. Kriteriji po kojem se izuzelo ispitanike je bio ako nisu odgovorili na više od 50% odgovorenih pitanja- odustajanje; (8 ispitanika).

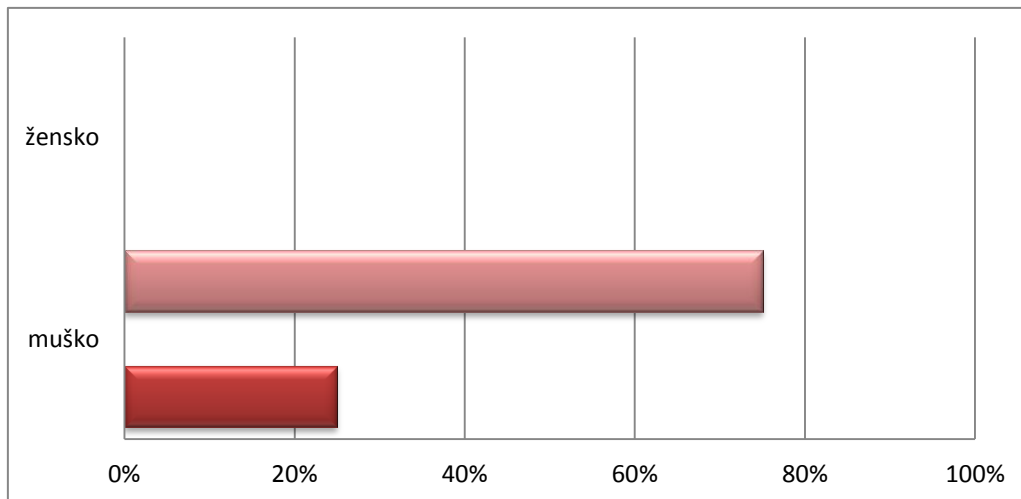
Za svrhu istraživanja napravljen je jednostavan web upitnik, u cijelosti se otvarao u jednom prozoru pretraživača, a na samom kraju nalazila se tipka "done" pritiskom koji su podaci bili poslani u online bazu. Unutar upitnika nalazilo se 10 jednnostavnih pitanja na koja se odgovaralo klikom u okruglu oznaku ispred odgovora.

- 1.SPOL
- 2.STAROSNA DOB
- 3. OBRAZOVANJE
- 4.JESTE LI SE KAD AKTIVNO BAVILI NEKOM VRSTOM PLESA?
- 5. DA LI STE KADA BILI U ZAGREBAČKOM PLESNOM CENTRU?
- 6. JESTE LI UPOZNATI SA RADOM ZAGREBAČKOG PLESNOG CENTRA?
- 7. JESTE LI KADA NASTUPALI U ZAGREBAČKOM PLESNOM CENTRU

- 8. SMATRATE LI DA PLES IMA VAŽNU ULOGU U KULTURNOM RAZVOJU DRUŠTVA
- 9. GDJE STE PRVI PUT ČULI ZA ZAGREBAČKI PLESNI CENTAR
- 10. MISLITE LI DA JE ZAGREBAČKI PLESNI CENTAR DOVOLJNO ZASTUPLJEN U MEDIJIMA

Struktura dobivenog uzorka podjeljena je u dva dijela, prvi dio obuhvaća prvo drugo i treće pitanje. Spol, dob i razinu obrazovanja ispitanika-sistematizirani prikaz nalazi se u Grafikonima 1,2,3. Drugi dio dobivenog uzorka obuhvaća pitanja od šestoga do desetog-sistematizirani pregled nalazi se u Grafikonima 1-6.

➤ GRAFIKON 1- PITANJE 1

U obrađenom uzorku od 192 ispitanika, žena je čak $\frac{3}{4}$. Muškaraca je 48(25%), dok je žena 144, dakle 75%.

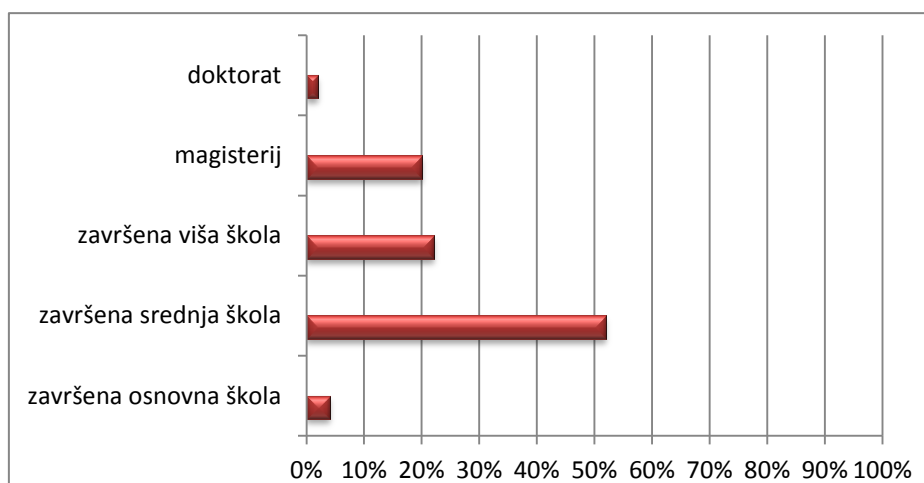
➤ GRAFIKON 2- PITANJE 2

➤ **GRAFION 2- PITANJE 2**

Većina ispitanika nalazi se u starosnoj dobi između 16 i 25 godina starosti (52%)

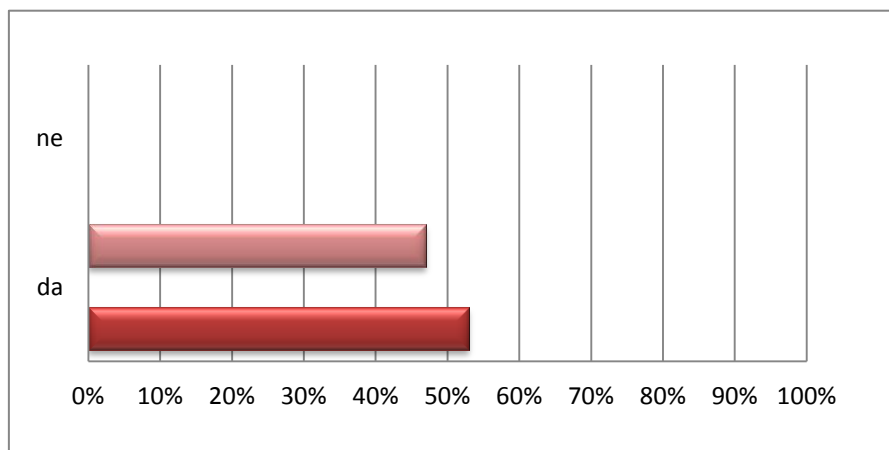
➤ **GRAFIKON 3- PITANJE 3**

U obrađenom uzorku, najviše je ljudi sa završenom srednjom školom (njih 100) od toga najvjerojatnije u uzorku je i veći dio trenutne studentske populacije koja je u visokoškolskom sustavu obrazovanja.

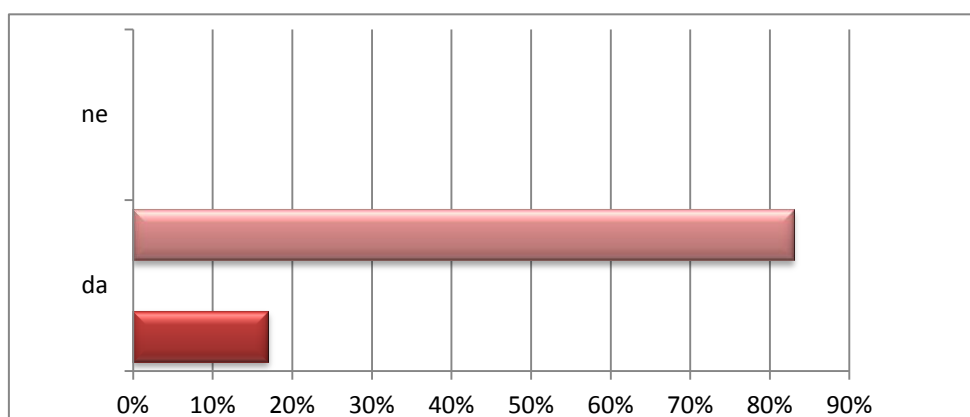
• 2.DIO UZORKA PITANJA

➤ GRAFIKON4- PITANJE 4

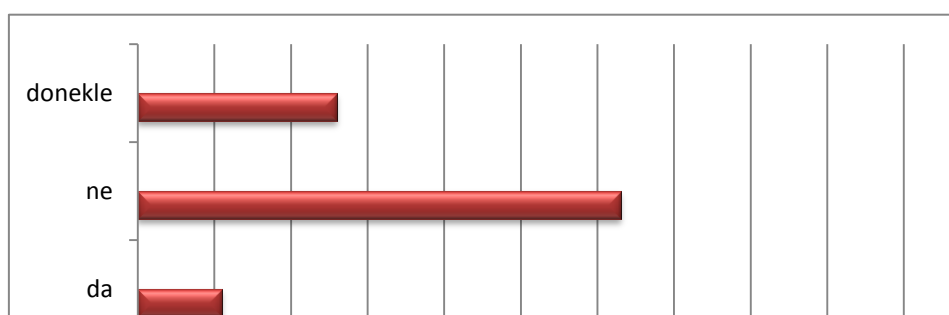
U obrađenom uzorku, 102 ljudi se bavilo plesom (53%), 90 ljudi se nikada nije bavilo plesom aktivno (47%). Rezultati su u ovom djelu gotovo podjeljeni.

➤ GRAFIKON 5 –PITANJE 5

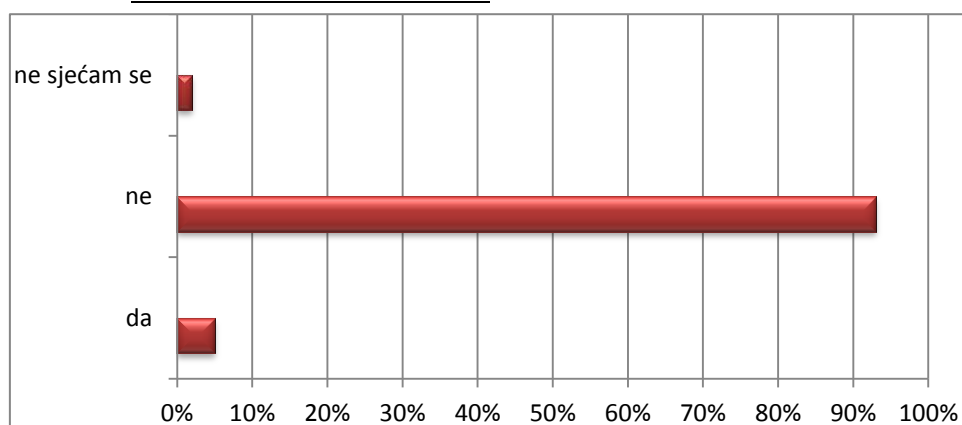
U obrađenom uzorku, 159 ljudi nikad nije bilo u ZPCu što je bilo za očekivati., tek 33 njih su bili.

➤ GRAFIKON 6- PITANJE 6

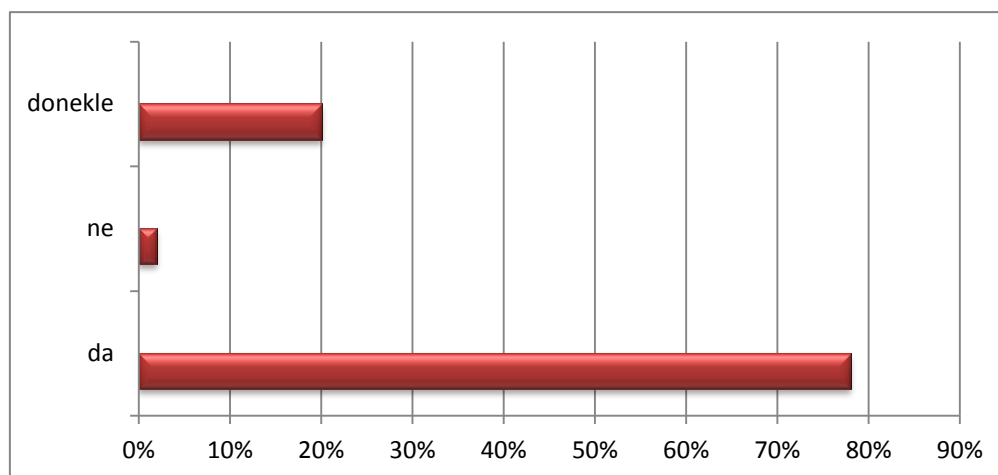
U obrađenom uzorku, brojka od 121 ispitanika nikad nije upoznata sa radom Centra. Donekle tek 50 njih.

➤ GRAFIKON 7- PITANJE 7

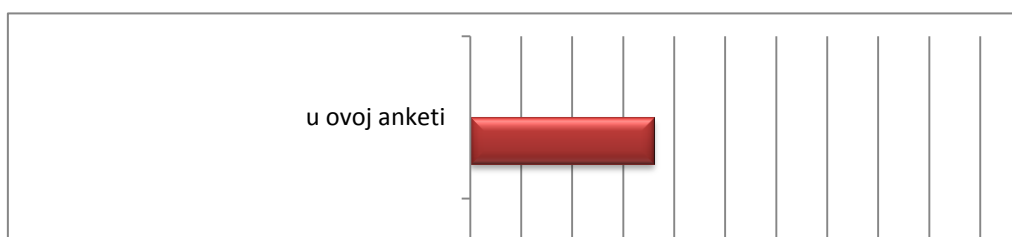
U obrađenom uzorku, čak 93% ljudi, njih 178 nikad nije nastupalo u ZPC-u

➤ GRAFIKON 8- PITANJE 8

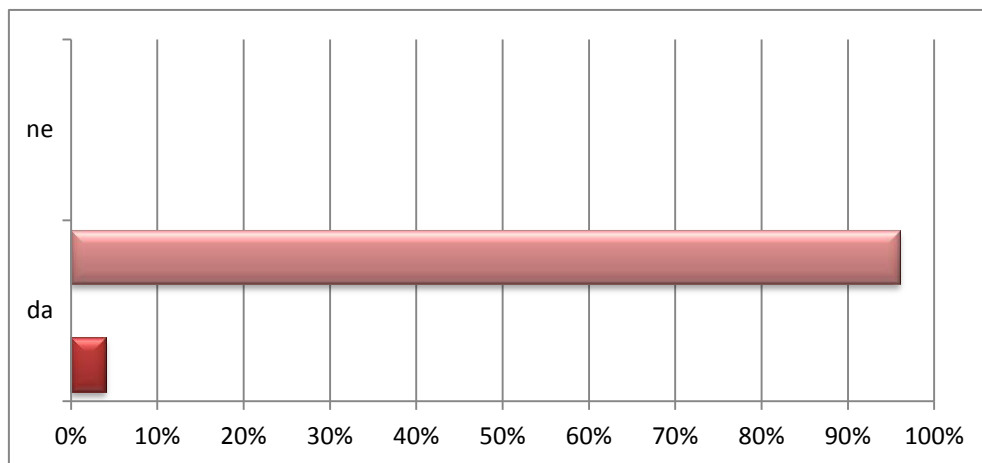
U obrađenom uzorku, 150 ispitanika (78%) smatra da ples ima važnu ulogu u kulturnom razvoju, donekle njih 38 (20%), s tim se ne laže tek 4 ispitanika (2%)

➤ GRAFIKON 9- PITANJE 9

U obrađenom uzorku, najviše ih je za ZPC saznalo, njih 75 (39%) preko novina, radija, interneta. Najmanji broj ispitanika je za ZPC saznao preko prijatelja i rodbine, dakle usmenim putem, njih 48 (25%).

➤ GRAFIKON 10-PITANJE10

U obrađenom uzorku, tek 8 ispitanika (4%) misli da je ZPC dovoljno zastupljen u medijima, da nije, njih 184 (95%).

Anketa je ponuđena ispitanicima preko osobnog facebook profila. Kako su mi kontakti većinom ženska populacija, a ona je više orijetirana plesu i umjetnosti općenito, smatram da su zato rezultati takvi da je pozitivan odgovor većine žene bio kada je u pitanju u prepoznavanje ZPC. Budući da u anketi nije bilo kategorije „trenutni studenti“, smatram

da je to razlog zašto je većina ispitanika u kategoriji završene srednje škole, ali možemo pretpostaviti da je većina njih trenutno student uzimajući u obzir gdje je anketa objavljena.

Na pitanje da li ples ima važnu ulogu u kulturnom razvoju društva, 78% njih smatra da ima. Što je kontradiktorno sa činjenicom da ZPC nije dostatno zastupljen u medijima i vjerojatno je jedan od razloga što ZPC nema veliku posjećenost. Na pitanje o posjećenosti ZPC 83% ispitanika je odgovorilo negativno.

Rezultati što se tiče medijske zastupljenosti ZPC-a su poražavajući jer je čak 94% ispitanika odgovorilo da za ZPC nikad nije čulo u medijima. Ovo otvara mnoga pitanja vezno uz način na koji djeluju medijske institucije i koje teme imaju primat u njima.

9. PROBLEMATIKA PLESA U HRVATSKOJ

9.1. Financijski i politički okvir

Politika je ovdje kao i u druga područja života, nažalost uplela svoje prste. Ples kao vrsta umjetnosti također ovisi o financiranju i potpori grada, a isto se odnosi i na Zagrebački plesni centar. Prije nego što je ZPC uopće bio otvoren i započeo sa radom, problemi su se već nazirali. Kako je naša politička scena izrazito promjenjivog karaktera, a pozicija plesa u društvu nije na pretjerano visokom nivou niti nailazi na razumijevanje državne uprave, pokretanje plesnog centra je u startu naišlo na neodobravanje.

Bilo je potrebno uložiti mnogo napora kako bi senzibilizirali i educirali gradsku upravu, kao i širu kulturnu zajednicu zašto je plesni centar potreban društvu i koja je njegova uloga za napredak i razvoj kulturne ponude u Zagrebu, ali i u svijetu. „Promjena percepcije kulture u smislu rasta i razvoja u kojima se kulturna raznolikost promatra kao jedan od osnovnih elemenata cjelokupnog održivog razvoja počinje se u nas događati paralelno s novim desetljećem, a jedan od najvažnijih događaj u tom smislu bila je ministarska konferencija Međunarodne mreže za kulturnu politiku (International Network

for Cultural Policy) koja je održana u Opatiji 2003. godine.“ (Jelinčić, Gulšija, Bekić, 2010: 118)

Tijekom mandata ministra Antuna Vujića, 2001. godine, Ministarstvo kulture je donijelo odluku da se pokrene istraživanje koje je za cilj imalo postizanje uvida u pravo stanje plesne scene i opis pravaca za razvoj i profesionalni napredak plesne stuke. Spomenuto istraživanje pod nazivom „Suvremeni ples u Hrvatskoj“ je nažalost propalo jer je došlo do promjene političke strukture i cijeli projekt je odbačen kao nebitan. Saga o problematici plesa se nastavila dalje.

Financije su jedan od glavnih problema kak je u pitanju pokretanje određenog projekta što je od kulturne važnosti. Ovo nije samo problem plesne zajednice, nego to treba sagledati kroz jedan širi kontekst kulture i segmenta koji je specifičan sam za sebe i zahtjeva da mu se posveti određena pozornost i vrijeme. Svrha plesnog centra je da bude polazišna točka koja govori široj javnosti o plesu i da bude referentna točka koja objašnjava što je ples u gradu Zagrebu i Hrvatskoj.

Kako sredstava nedostaje za bilo koji segmente umjetnosti, ništa bolja situacija nije ni sa financiranjem ZPC-a i projekata koji se odvijaju pod njegovim vodstvom. Čini se da struktura hrvatske vlasti nije svjesna koliki uspjeh je ZPC ostvario u dosadašnjem radu i koliko je taj rad prepoznat u Europi i ostatku svijeta. Unatoč lošoj situaciji, Mirna Žagar pokušava zadržati optimizam i nadu u bolju budućnost i svjesna je da na ovim promjenama moramo raditi svi skupa kao zajednica.

Promjene se polako i naziru, a u prilog tome ide i donošenje plana *Strategija kreativnog i kulturnog razvitka grada Zagreba 2015. – 2022.* U ovom dokumentu iznesen su ideje i ciljevi u kojem smjeru bi trebalo djelovati ukoliko želimo unaprijediti kulturnu ponudu. U tom dokumentu definirani su koraci, odgovornosti i rokovi s ciljem unaprijeđenja područja kulture i umjetnosti.

Svrha Strategije kulturnog i kreativnog razvitka grada Zagreba¹⁶ je osnaživanje i rast umjetnosti i kulture ali i doprinos razvoju kreativnih industrija u Gradu Zagrebu tijekom razdoblja od osam godina kako bi se poboljšala kvaliteta života građana, doprinijelo

¹⁶ [http://www.zagreb.hr/UserDocImages/KULTURA%20Strategija%20\(1\).pdf](http://www.zagreb.hr/UserDocImages/KULTURA%20Strategija%20(1).pdf)

regionalnom razvoju te osigurala međunarodna prepoznatljivost umjetnosti, kulture i kreativnih industrija grada Zagreba.

Pozicija kulture u dokumentu Strategija kulturnog i kreativnog razvitka grada Zagreba je itekako našla svoje mjesto, ali sada je bitno da ta pozicija ne ostane samo napisana na papiru. Potrebno je djelovati i u praksi, to je ono što će usitinu imati svoju težinu i vrijednosti.

Strategija ima i dinamički karakter - ona je dokument u stalnom nastajanju i razvijat će se prema novim uvidima, potrebama i okolnostima, a s obzirom na vrijednosti koje se iskazuju u kandidaturi i programu Grada Zagreba za Europsku prijestolnicu kulture.

Objašnjena je i finacijska svrha ove strategije te njezina iskoristivost kada je u pitanju povlačenje fondova iz Europske unije, ali i njezin doprinos općem blagostanju države kada je u pitanju zaposlenost. Strategija je usklađena sa preporukama i strateškim dokumentima Europske unije.

Strategijom kreativnog i kulturnog razvitka grada Zagreba 2015. – 2022. nastoji se ukazati na važnosti financijske održivosti programa i projekata u kulturi te omogućiti stručnu potporu Grada Zagreba pri prijavi projekata na EU fondove i ostale fondove kao dodatnog načina financiranja kulturnog razvoja u Gradu Zagrebu.

Prilikom izrade Strategije kulturnog i kreativnog razvitka grada Zagreba uvažila su se nastojanja Europske unije i Europe 2020, nastojeći doprinijeti smanjenju nezaposlenosti, poticanju inovacija kroz razvoj kreativnih industrija i zaštiti okoliša.

U segmentu kreativnih industrija postoji itekako mnogo potencijala za unaprijeđenje cijele zajednice. Otvaranje novih radnih mjesta je jedno od njih i nadam se da će biti prepoznato kao takvo i primjenjeno u praksi.

9.2. Nedostatak „moralne“ podrške

Osim financijskih problema, dodatni izazovi s kojima se susreće ZPC su i moralna podrška kulturi općenito. Nedostaje razumijevanje za kulturu, kako među zajednicom tako i u samom političkom vrhu. Potrebno je mijenjati svijest među političarima ili za tu

poziciju birati ljude koji imaju šire svjetonazore, te dodatno educirat birokraciju koja često političarim prezentira kako bi stvari trebale izgledati.

Loša suradnja organizacija na svim razinama produbljuje kulturni jaz u zajednici. Jasno je da postoji neuravnoteženost ponude i potražnje kod kulturne ponude, ali još više do izražaja dolazi nesrazmjernost u ulaganju u razvoj kulturnih programa.

Neshvaćanje konteksta u kojima se odvijaju EU projekti, međunarodna suradnja te koje su potrebe ove struke onemogućuje rast i razvoj kulture, a pogotovo plesa koji se nalazi na samim marginama kulturne ponude. Previše programa prosječne kvalitete samo još više umanjuje interes građana za sudjelovanje u kulturnim aktivnostima. Upravo zbog ovih razloga plesni centar mora biti reprezentativan u svome djelovanju i mora utjecati na javnost o tome što zapravo jest suvremeni ples. Stoga je bitno znati pod kojima uvjetima plesni centar radi i djeluje.

Ova branša bi se sigurno poboljšala kada bi imala bolju financijsku i izvedbenu platformu te kada bi naišla na razumijavnije zajednice, odnosno gradskih institucija. Nedostatak financijske potpore utječe i na stabilne uvjete rada i poslovanja, što se nadovezuje i na kvalitetu rada, rezultata i dugoročnost djelovanja. Jedno utječe na drugo i imamo cijeli niz događaja koji samo dodatno otežavaju već itekako nepogodnu situaciju.

Problem u današnjem društvu je što se fokus usmjerava na najčešće na ono što je negativno i što ne valja umjesto da se izazovi sagledaju iz perspektive što pružaju, koje se mogućnosti otvaraju, što je ostvareno i što je još potrebno da bude još bolje. Trebamo gledati širu perspektivu i razmišljati o budućem djelovanju i značaju plesnog centra. Tu se prezentira umjetnost, ali ne smijemo zanemariti niti one koji nam tu umjetnost prezentiraju, a to su plesni umjetnici. Njihova pozicija nije ništa pogodnija od njihove branše i suočeni su sa svakodnevnom borbom za 'opstanak'.

9.3. Medijska zastupljenost

Iz ZPC-a smatraju da je kultura medijski sve manje zastupljena, što je poražavajući podatak ako uzmemo u obzir da je ZPC prošle godine imao preko deset tisuća posjetitelja. Također kažu kako su se tek u zadnje dvije tri godine uspjeli značajnije

probiti u javnost, ali to i dalje nije dovoljno jer ako malo bolje razmislimo shvatit ćemo da pojam ZPC nismo često mogli čuti u medijima.

Ovu činjenicu potvrđuju i rezultati ankete gdje čak 96% od ukupnog broja anketiranih smatra da ZPC nije dovoljno zastupljen u medijima. Po tom pitanju su potrebne hitne promjene ako želimo osigurati napredak kulturnog turizma Hrvatske, ali i osvjestiti razmišljanje zajednice o značaju ZPC-a.

ZPC se svakodnevno mora boriti kako bi osigurao i ostvario svoj položaj u medijima. Suvremena plesna umjetnost je na rubu kulturnih zbivanja koja su na rubu društvenog interesa, a trebalo bi biti upravo suprotno. Mediji, kao jedno od najzastupljenijih sredstava promidžbe, bi trebali prepoznati važnost ovog segmenta kulturne umjetnosti i djelovati za dobrobit cijele zajednice. Naime, turistička ponuda i trendovi u turizmu su se itekako promijenili i potrebno je prepoznati i iskoristiti ono što imamo, ali čini se da mi nismo svjesni što sve možemo ponuditi. Za privlačenje turista danas se koriste razni festivali i događaji, a ne isključivo sunce i more. Raznovrsnost i obilje kulturnih resursa, pod koje spada i ples, predstavlja važan element turističkog proizvoda i pomaže u kreiranju boljeg imidža.

Kroz medije moramo djelovati i na zajednicu. Potrebno je senzibilizirati društvo na umjetnost kao što je suvremeni ples i održavati plesni centar kao instituciju koja promiče kulturu, bez obzira na naš subjektivni dojam ako smo ikada nastupali ili bili dio publike ZPC-a. Plesni umjetnici također teško nalaze načina da uspostave kontinuitet rada i da vrijednost njihove umjetnosti bude prepoznata u jednom širem kontekstu.

Izazovi na koje nailaze umjetnici kada je u pitanju njihova promidžba i promocija njihova rada su također problematika koja treba biti obrađena putem medija. Umjetnici su ti čije će ime publika zapamtiti, ali i koji će nas predstavljati negdje vani.

9.4. Prosvjedna akcija „AUTONOMIJA PLESU“ ZA ZPC

Nedavni događaji u Zagrebu mogli bi pokrenuti promjene koje su hitno potrebne za plesnu scenu i ZPC. Članovi plesne zajednice odlučili su prosvjedovati za samostalnost ZPC-a i protiv dodjeljivanja njegova prostora Zagrebačkom kazalištu mladih. Prosvjed je održan 18. svibnja 2016. točno u podne ispred ZPC-a

Prosvjed je najavljen priopćenjem koje je u cijelosti objavljeno na stranici portala plesnascena.hr, a ovdje ga prikazujemo u cijelosti zbog bolje razumijevanja problematike slučaja ZPC i njegove autonomije.

Priopćenje članova plesne scene:

¹⁷Članovi plesne zajednice pozivaju medije, članove šire umjetničke, kulturne, strukovne i akademske zajednice te sve zainteresirane građane na prosvjednu akciju *Autonomija plesu!* kojom se nastavlja borba za samostalnost Zagrebačkog plesnog centra. Akcija će se održati u srijedu 18. svibnja u 12 sati, ispred Zagrebačkog plesnog centra u Ilici 10.

Akcija *Autonomija plesu!* reakcija je plesne zajednice na odluku gradonačelnika Zagreba Milana Bandića kojom se ukida središnje mjesto za suvremenu plesnu umjetnost u Zagrebu, a prostor dodjeljuje Zagrebačkom kazalištu mladih. Spornom odlukom (*Zaključak o dodjeli prostora na korištenje*, 6. travnja 2016.)¹⁸ gradonačelnik Grada Zagreba ukida jedino mjesto u Republici Hrvatskoj koje svojim prostornim i produkcijskim kapacitetima pruža podršku plesnoj sceni.

Budući da su gradonačelnik i gradska vlast odbili osnovati ustanovu za ples, plesna zajednica osnovat će Plenum Zagrebačkog plesnog centra na kojem će sami odlučivati o njezinom osnivanju. Protestnom akcijom članovi plesne zajednice upozoravaju na sljedeće činjenice:

- a) plesna umjetnost, za razliku od većine drugih umjetničkih djelatnosti, još uvijek nema vlastitu ustanovu
- b) spornom odlukom gradonačelnika plesna umjetnost gubi jedini prostorni resurs i profesionalnu produkcijsku podršku za rad
- c) objekt Zagrebačkog plesnog centra u Ilici 10 prvi je objekt u Hrvatskoj izgrađen za potrebe plesne struke, korisnika i publike
- d) od 2005. do 2009. u obnovu i opremu objekta (bivše kino Lika) uloženo je 36 milijuna kuna iz javnog proračuna Grada
- e) gradonačelnik Milan Bandić je, u nazočnosti velikog broja posjetitelja, kulturnih i

¹⁷ <http://plesnascena.hr/index.php?p=article&id=1920>

¹⁸ <http://www1.zagreb.hr/zagreb/slglasnik.nsf/7ffe63e8e69827b5c1257e1900276647/9e43d78ba09dce49c1257ef30025d2a2?OpenDocument>

javnih djelatnika, u listopadu 2009. svečano otvorio Zagrebački plesni centar

- f) u *Zaključku o dodjeli prostora na korištenje Zagrebačkom kazalištu mladih* nigdje se ne spominju mehanizmi zaštite prvobitne funkcije objekta u Ilici 10 – objekt za ples
- g) iz izjava gradonačelnika i ravnateljice ZKM-a ne može se utvrditi kojim će se pravnim aktima i procedurama osigurati nastavak prvobitne namjene prostora
- h) netransparentno upravljanje javnim resursima u gradu i učestale odluke koje pogoduju tek partikularnim interesima (a koje ne zastupa struka!) potencijalno dovodi do komercijalizacije i privatizacije prostora u Ilici 10.

Ovaj prosvjed je tek početak hitno potrebnih promjena. Čak su i određeni interneteski portali shvatili važnost ovoga događaja i popratili ga i na svojim stranicama najavili i pozvali građane na prosvjed. Čini se da dolazi do promjena u medijskom pogledu. Na društvenoj mreži *Facebook* pokrenute je stranica

Slučaj ZPC: Autonomija plesu / Keep dance autonomous, a čak je organiziran i *event* koji poziva građane na prosvjed.

Nastavak ove sage popratila je autorica Jelena Mihelčić, također na internetskoj stranici www.plesnascena.hr. gdje je 6. lipnja 2016. godine objavljen članak pod naslovom „Može li ZPC biti samostalna ustanova“. Članak se bavi tematikom koja muči cijelu plesnu zajednicu i koja se proteže kroz ovaj diplomski rad. Autorica objašnjava kako je riječ zapravo o prosvjedima zbog nezadovoljstva zaključkom gradonačelnika Grada Zagreba o dodjeli prostora Zagrebačkog plesnog centra (ZPC) Zagrebačkom kazalištu mladih (ZKM) i njegovim netransparentnim donošenjem te daje pregledan razvoj situacije i objašnjenje gore spomenutog *Zaključka o dodjeli prostora na korištenje*.

Dio objašnjenja iz članka:

Prvi je problem,¹⁹ kako se čini iz teksta spornog zaključka, kako se njome dugoročno pravno ne definira da taj prostor i dalje treba ostati namijenjen primarno plesnoj umjetnosti. Činjenica je da se ples u zaključku nigdje ne spominje. Time se otvara mogućnost da ZKM raspolaze s prostorom dajući prednost drugim programima koji nemaju veze s plesnom umjetnošću, unatoč tome što su građani Zagreba izgradnju zgrade ZPC-a platili oko 36 milijuna kuna namjenski za plesnu umjetnost. Ravnateljica

¹⁹ <http://plesnascena.hr/index.php?p=article&id=1931>

ZKM-a Snježana Abramović Milković tvrdi da će ples ostati autonoman u ZPC-u, no to nažalost zakonski ne obvezuje njezine nasljednike.

Prema onome što su dosad donositelji spornog zaključka i novi upravitelji zgradom ZPC-a javno komunicirali, ili bolje reći nisu komunicirali, ne zna se niti na koji način će pod upravom ZKM-a plesna struka biti uključena u odlučivanje o funkcioniranju i programaciji tog prostora, što je također uzrokovalo nevjericu unutar plesne zajednice.

I treća, no možda i najvažnija stvar koja je pridonijela revoltu umjetnika je da se ovim zaključkom zapravo ne rješava suština problema ZPC-a koji su krenuli već od njegove izgradnje, a to je da ZPC nikada nije osnovan kao samostalna javna ustanova s javnim natječajem za upravljanje.

Već sam navela kako je bitno za shvatiti da je ZPC jedina i namjenski izgrađena plesna ustanova u Hrvatskoj za potrebe plesne umjetnosti. To je bitno iz razloga što, prema riječima Mihelčić, „suvremena plesna umjetnost u Hrvatskoj ima tradiciju dulju više od sto godina, ima desetak osnovnih i srednjih škola diljem zemlje, ima visokoškolsku ustanovu, stručne publikacije, 24 umjetničke organizacije, 255 profesionalnih umjetnika i umjetnica. Samo u 2015. godini u Zagrebu je realizirano 259 profesionalnih predstava u domaćoj produkciji, od 2010. godine do danas ostvareno je 312 međunarodnih gostovanja u četrdeset različitih država na pet kontinenata. Nezanemariv je to segment suvremenog hrvatskog umjetničkog i kulturnog identiteta.“ Iz ovih podataka je više i nego jasno vidljivo kolika je važnot da ZPC bude ravnopravna ustanova drugim kulturnim ustanovama u Zagrebu.

Koja je pozadina cijele priče objašnjeno je u već navedenom tekstu Jelene Mihelčić čije bitne dijelove ću prikazati kako bi dobili bolji uvid i razumijevanje slučaja ZPC.

Kada je konačno ZPC otvoren 2009. godine, tada nadležni u gradskoj vlasti odlučili su zgradu ZPC-a bez osnivanja ustanove, bez javnog natječaja i na neodređeno vrijeme ustupiti na upravljanje organizaciji Hrvatski institut za pokret i ples (HIPPP) na čijem je čelu Mirna Žagar...

Grad je time i dalje ples održao u neravnopravnom položaju u odnosu na primjerice dramsku ili glazbenu umjetnost koje imaju svoje ustanove koje je osnovao Grad.

HIPP je za korištenje prostora tako plaćao najamninu što je samo po sebi upitno – zašto Grad jednoj kulturnoj organizaciji naplaćuje korištenje prostora kao da je riječ o komercijalnoj tvrtki? HIPP je od Grada i Ministarstva kulture dobivao sredstva za programe, a od Grada dodatno za hladni pogon 300 tisuća kuna što je daleko nedovoljno.

Zbog ograničenih kapaciteta, HIPP nije resurse ZPC-a koje je imao na raspolaganju mogao pružiti svim zainteresiranim umjetnicima. Zbog toga su se, kako to biva, javile i zamjerke. Kako bi se spriječile takve situacije, dakle osigurala ravnopravnost, raznolikost i spriječio sukob interesa, te kako bi se svima zainteresiranima omogućilo da se natječu i pokažu ako mogu bolje upravljati javnim resursima, slični plesni centri diljem Europe, primjerice onaj u Dublinu (DanceHouse), imaju savjetodavno vijeće koje u redovitim intervalima bira izvršnog i umjetničkog ravnatelja. Članovi tog vijeća biraju se iz redova struke svake dvije godine, a isti član vijeća može u njemu biti maksimalno šest godina. Grad koji je jedini imao tu mogućnost, propustio je organizirati djelovanje u zgradi ZPC-a na taj način.

Predstavnici plesne struke vodili su tijekom 2016. razgovore s predstavnicima gradskih vlasti, točnije Gradskim uredom za obrazovanje, kulturu i sport, predlažući drugačiji model upravljanja plesnim centrom. Unatoč tomu, isti gradski ured paralelno daje preporuku nadležnom gradskom tijelu za upravljanje gradskom imovinom da ZPC treba pripojiti ZKM-u, što Grad donošenjem službenog zaključka u travnju 2016. i čini.

Obrazloženje je da HIPP neadekvatno upravlja prostorom jer uz svoja programska sredstva ne može dobro skrbiti o zgradi. No nisu li prema Zakonu o obveznim odnosimapopravci zgrade odgovornost najmodavca, u ovom slučaju Grada Zagreba, a ne najmoprimca, u ovom slučaju HIPP-a?

Umjesto da konačno osnuje samostalnu javnu ustanovu i riješi cijeli problem, Grad zgradu ZPC-a bez suglasnosti struke dodjeljuje na korištenje drugoj ustanovi, ZKM-u, čija je ravnateljica trenutno Snježana Abramović Milković, koja je bila u izbornome stožeru Milana Bandića na lokalnim izborima 2013. godine. Ona tvrdi da ples neće biti izbačen iz ZPC-a i da će ostati autonoman. Na pitanje slaže li se sa zaključkom gradskih vlasti prema kojoj takvo što dugoročno zapravo nije pravno osigurano, čak i kada ona više ne bude ravnateljica, nije imala vremena odgovoriti, jer joj je, kaže, prioritet ZKM. Gradski

ured za obrazovanje, kulturu i sport, pak uopće nije odgovorio na upit za potrebe ovog teksta, iako je to zakonski obvezan.

Ovaj članak je detaljno prikazao problematiku ZPC-a i plesne scene. Činjenica je da je razlog sukoba između plesnih umjetnika, Grada, ZKM-a i HIPP-a zapravo političke prirode, kao što je i sa većinom stvari u Lijepoj našoj. Nedostatak i loša komunikacije između državnih institucija i plesne scene dovela je do toga da je upitno daljnje postojanje i djelovanje jedino plesnog centra u Hrvatskoj izgrađenog preventivno za tu vrstu umjetnosti.

Da li se rješenje ovoga problema nazire saznat ćemo uskoro, nadam se. Pitanje je da li će rješenje ovoga sukoba biti u korist plesne umjetnosti ili će joj štetiti. Ključna stvar koja se mora napraviti kako bi ples konačno posao ravnopravna i autonomna umjetnost jest osnivanje samostalne javne ustanove u zgradi ZPC-a s javnim natječajem za upravljanje.

Prema procjenama koje struka iznosi u javnosti, za hladni pogon takve ustanove bilo bi potrebno oko milijun kuna godišnje. Ako nije problem izdvojiti 28 milijuna kuna za tri fontane, ili milijune kuna godišnje za itekako profitabilne nogometne klubove, zašto je toliko problematično izdvojiti neusporedivo manje novaca za ravnopravnost jedne umjetnosti?

9.5. Popratni problemi

U časopisu *Kretanja* obrađuje se problematika plesne scene u Hrvatskoj. Prvi broj spomenutog časopisa izašao je 2002. godine te pokriva sve relevantne teme iz područja plesne umjetnosti i kazališta. Glavna urednica časopisa je Iva Nerina Sibila, a svrha časopisa je da:

- ²⁰kroz zanimljive i relevantne tekstove i atraktivan i suvremeni dizajn promovira plesnu i tjelesnu kulturu u javnosti, uspostavi mjesto za razvoj plesne kritike i teorije koje za sada ne postoji na hrvatskoj kulturnoj sceni, odnosno početi razvijati hrvatsku plesnu teoriju.

²⁰ <http://www.hciti.hr/hr/plesna/kretanja>

- sustavno i kvalitetno pratiti kretanja na hrvatskoj plesnoj sceni, dakle na neki način arhivirati, zapisivati, sačuvati, barem kroz pisane tekstove plesne predstave i događanja
- otvoriti prostor za refleksiju o plesnim događanjima i predstavama, koja će služiti i kao informacija publici i kao važan izvor kritičkih čitanja koreografima i plesačima o vlastitom radu.

Taj element, sustavna, znalačka i hrabra kritika manjka našoj plesnoj sceni, što je problem upravo koreografima i plesačima koji nemaju dovoljno povratnih informacija o svom radu.

Neki od problema koji su analizirani u časopisu su ti da je Hrvatska postala plesni centar balkanske regije,²¹ druga je opstanak i pozicija plesa/plesača na kapitalističkom tržištu sadašnjosti, treća je širenje plesa/koreografije u nove diskurse s drugim izvedbenim umjetnostima, i posljednja, da je ples u Hrvatskoj i dalje podcijenjen i bez dostatnog razumijevanja relevantnih institucija.

²²Dugogodišnji problem hrvatske plesne scene je i nedostatak adekvatnih i dostupnih prostora za održavanje proba i treninga, zatim problemi s adekvatnim financiranjem projekata, problemi s brojem izvedbi nakon što projekti i budu završeni sa skromnim budžetima i mnogo više zahvaljujući entuzijazmu i pokretačkoj snazi pojedinaca nego cjelokupnoj atmosferi koja bi motivirala na rad.

Osim navedenih problema spominje se i komplicirana situacija pojedinaca autora/koreografa/izvođača²³ koji uspostavljaju suradnje na projektima i muče muku s kojekakvim poteškoćama u procesu stvaranja i stabilnost djelovanja ansambala koji i nisu u potpunosti ostvarili svoj potencijal.

Ovi problemi su također prepoznati i spomenuti u dokumentu Strategije kulturnog i kreativnog razvitka grada Zagreba 2015. – 2022. Tamo su navedene i prepoznate sljedeće razvojne prepreke kazališne i plesne djelatnosti: *neodgovarajuća valorizacija programa, nedostatak strategije za uključivanje mladih umjetnika u glumačke ansamble, nedostatak strategije za razvoj publike, većina kazališta (javne gradske ustanove) nemaju strateških planova, nedovoljna uključenost profesionalnih producenata, nedovoljno vrijeme za*

²¹ Kretanja, časopis za plesnu umjetnost, gl. ur. Iva Nerina Sibila, br. 21, Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2014

²² Kretanja, časopis za plesnu umjetnost, br. 21, Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2014.

²³ Kretanja, časopis za plesnu umjetnost, br. 23/24, Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2015.

istraživački proces i rad glumaca na očuvanju izvedbenih vještina, nedovoljna tehnološka opremljenost kazališta, nedostatak odgovarajućeg prostora za rad i redovite plesne izvedbe, nedostatno financiranje plesne djelatnosti.

Unatoč silnim poteškoćama i teškoj ekonomskoj situaciji s kojima se susreće plesna scena i ZPC, smatram da uspijevaju ostvariti zadivljujući napredak što se tiče promocije plesa u Europi. Moramo uzeti u obzir da je konkurencija u Europi ogromna, a Hrvatska je vrlo mala zajednica koja se uspijeva istaknuti na tom prostoru. ZPC je na europskom polju prepoznat kao vjerodostojan i relevantan plesni centar, cijeni se njegov rad i kao plesna zajednica uspješno konkurira na europskom tržištu.

Plesna publika raste i postaje sve zahtjevnija, a suvremeni ples popularan je uglavnom među mladom publikom koja čini većinu posjetitelja plesnih događanja. Kako u financijskom, promjene su potrebne i u ovom segmentu koji zovemo publika. Na profil publike utječe i medijska izloženost, jer publika izložena medijski drugačijim sadržajima bira na što će ići, kada i pod kojim uvjetima.

10. ZAKLJUČAK

Polazišna točka ovoga rada bilo je dokazati zašto je Zagrebački plesni centar ustanova koja je od iznimno bitnog značaja za kulturnu ponudu u Hrvatskoj. Razgovarajući s umjetničkom producenticom ZPC-a Mirnom Žagar i profesoricom Majom Đurinović dobili smo uvid u probleme ZPC-a koji se tiču njegove prepoznatljivosti u medijima ali i društvenoj zajednici. Brojni međunarodni uspjesi i suradnje na europski projektima su uistinu vrijedni divljenja i žalosno je da to struka, ali i državne institucije ne prepoznaju i da se plesna umjetnost nalazi na marginama kulturnog turizma u Hrvatskoj.

Napredak kulture potreban je u svim njegovim segmentima, a ne samo u onima koji imaju zaleđe u politici i dobrom odnosu s državnim institucijama. Potrebna je kompletna reorganizacija načina na koji je ZPC oformljen, potrebna mu je njegova autonomnost u punom smislu te riječi, a ne samo njezin prikaz na papiru. Potrebno je djelovanje u praksi, a ne samo u teoriji. Nedavni prosvjedi članova plesne zajednice povodom odluke gradonačelnika Milana Bandića o dodjeli prostora ZPC-a Zagrebačkom kazalištu mladih su čini se pokrenuli lavinu događaja čiji će razvoj odrediti daljnje postojanje ili nepostojanje ZPC-a. i odrediti njegovu budućnost.

Otvaraju se brojna pitanja o funkcioniranju i financiranju plesnog centra jer je vidljivo da nije bilo transparentnosti i komunikacije između državnih institucija i ZPC-a. Stoga možemo zaključiti da promjene trebaju krenuti od samog vrha jer u suprotnom neće biti pomaka prema naprijed.

Ovi izazovi s kojima se suočava ZPC i kompletna plesna scena su dokaz da su potrebna sustavna i kompleksna rješenja, ali i resursi kako bi se ulagalo u nove ideje i akcije za razvijanje plesne umjetnosti. Bitno je za shvatiti da promicanje ove grane umjetnosti ima daleko šire djelovanje od samog promicanja plesa. Potrebno je uvidjeti širu sliku i promatrati ulaganje u kulturu kao ulaganje u budućnost, ulaganje u zajednicu i njezin rast i razvoj. Tek kada tako počnemo promatrati ovu situaciju, postat ćemo svjesni svih njenih mogućnosti.

11. LITERATURA

1. Bezjak, Maja (2011), Baletna večer da, ali kakva? Zagreb: Hrvatski centar ITI
2. Đurinović, Maja (1995), Plesna umjetnost 20. Stoljeća: dramatično i erotično, Zagreb: Quorum
4. Ivančan, Ivan (1988). Narodna plesna kultura u Hrvata Zagreb: Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku,
5. Jelinčić, Daniela Angelina (2005) ,Kultura kao pokretačka snaga redefiniranja imidža destinacije , Zagreb: Acta turistica
6. Jelinčić, Daniela Angelina (2008), Abeceda kulturnog turizma, Zagreb: Meandarmedia
7. Jelinčić, Daniela Angelin, Gulšija Deana, Bekić Janko (2010), Kulturam turizam, interkulturalizam, Zagreb: Meandarmedia
8. Mesić, Milan (2007), Pojam kulture u raspravama o multikulturalizmu, Zagreb: Croatica
9. Mikulić, Davorka (2009), 7. Sremac, Stjepan (2010), Povijest i praksa scenske primjene folklornog plesa u Hrvata, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku
10. Tuga Tarle: Plesne kritike (2009), Zagreb: Hrvatski centar ITI

11. Vrtiprah, Vesna (2006), Kulturni resursi kao činitelj turističke ponude u 21. Stoljeću, Zagreb: Ekonomska misao i praksa
12. Petrić, Lidija (2009), Uloga kulturnog turizma u procesu urbane regeneracije, Zagreb: Acta turistica nova
13. Zagrebački plesni centar : Okrugli stol na temu Plesnog centara u Zagrebu, (2007) Zagreb: Hrvatski centar ITI, časopis Kretanja
14. Kretanja, časopis za plesnu umjetnost, br. 21, (2014), Zagreb: Hrvatski centar ITI
15. Kretanja, časopis za plesnu umjetnost, br. 23/24, (2015), Zagreb: Hrvatski centar ITI

Internetske stranice:

1. <http://www.plesnicentar.info/hr/> Pristupljeno 30. svibnja 2016.
2. <http://plesnamreza.hr/o-projektu/> Pristupljeno 27. svibnja 2016.
3. <http://www.culturenet.hr/default.aspx?id=70969> Pristupljeno 2. lipnja 2016.
4. <http://www.danceweekfestival.com/hr/o-nama> Pristupljeno 18. svibnja 2016.
5. <http://www.plesnascena.hr/index.php?p=article&id=605> Pristupljeno 10. lipnja 2016.
6. http://www.dnevnikulturni.info/vijesti/kazaliste/1406/razvoj_hrvatskog_suvremenog_plesa_kroz_zivotopis_ane_maletic/ Pristupljeno 25. svibnja 2016.
7. <http://hrcak.srce.hr/53670> Pristupljeno 7. lipnja 2016.
8. <http://www.ziher.hr/kratka-povijest-suvremenog-plesa-i-njegovog-nastanka/> Pristupljeno 27. svibnja 2016.
9. <http://www.danceincroatia.com/o-hippu> Pristupljeno 5. lipnja 2016.
10. <http://www.upuh.hr/statut.php> Pristupljeno 10. 12016.
11. http://www.thedancecentre.ca/mirna_zagar_executive_director Pristupljeno 10. lipnja 2016.

12. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI

Svrha ovoga rada bila je prikazati kolika je važnost Zagrebačkog plesnog centra za kulturnu ponudu u Hrvatskoj. Rad je kroz provedenu anketu i intervjuue sa Mirnom Žagar i Majom Đurinović te analizirane članke donio prikaz problematike koja danas zaokuplja plesnu umjetnost i plesnu scenu. Kroz spomenuta istraživanja došli smo do zaključka da plesni centar treba ostvariti vlastitu autonomiju i treba naći zajednički jezik sa državnim institucijama. Mediji trebaju više pozornosti dat ovoj temi kako bi se promjene počele događati i kako bi se građani osvjestili o važnosti ovoga centra.

Ključne riječi: Zagrebački plesni centar, Kulturni turizam, Plesna umjetnost, Suvremeni ples, Tjedan suvremenog plesa, Mirna Žagar, Maja Đurinović, Mediji, Državne institucije

